

บทที่ 2
ประวัติความเป็นมาและลักษณะโดยทั่วไป
ของการคุมประพฤติ

2.1 ความหมายของการคุมประพฤติ (Probation)

คำว่า Probation มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน "Probore" มีความหมายว่าเพื่อทดสอบหรือเพื่อพิสูจน์¹ ซึ่งความหมายดั้งเดิมของการคุมประพฤตินี้ เป็นวิธีการที่ให้โอกาสแก่ผู้กระทำผิดเพื่อพิสูจน์ว่าตนมีความสามารถเพียงพอที่จะกลับตนเป็นพลเมืองดีอีกหรือไม่เพียงใด²

การคุมประพฤติเป็นทางเลือกของคำพิพากษาอย่างหนึ่งในการจัดการกับผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล มีการคัดเลือกผู้กระทำผิดที่คาดว่าจะสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ โดยให้โอกาสอยู่ในสังคมอย่างเป็นอิสระในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งในระหว่างนั้นผู้กระทำผิดจะถูกควบคุมสอดส่องและอยู่ภายใต้แผนการแก้ไขเฉพาะราย ซึ่งแล้วแต่ปัญหาของผู้กระทำผิดแต่ละคนที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนั้นยังต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้หากมีการฝ่าฝืนเงื่อนไขหรือทำผิดซ้ำใหม่

---

¹ Jame A. Inciardi, Criminal Justice, Second Edition, (Harcourt Brace Jovanovich Publishers (HBJ), 1982), P. 630.

² สมคิด ศรีสังคม, "การคุมประพฤติเด็กและเยาวชน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2504), หน้า 53.

การคุมประพฤติก็อาจจะถูกเพิกถอนและผู้กระทำผิดอาจต้องรับโทษในความผิดเดิมที่ได้กระทำลง แต่ถ้าผู้กระทำผิดสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขตัวเองได้ ก็อาจได้รับการปลดปล่อยจากการคุมประพฤติก่อนกำหนด หรือเมื่อครบกำหนดเวลาที่ได้กำหนดไว้ นั่นเป็นการคุมประพฤติที่สิ้นสุดลง ผู้กระทำผิดก็จะหลุดพ้นจากข้อผูกมัดหรือข้อจำกัดต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการคุมประพฤติ³

การคุมประพฤติในปัจจุบันนี้มีความหมายแตกต่างกันไปขึ้นกับวิธีการและผู้ที่นำไปใช้ ในที่นี้การคุมประพฤติหมายถึงการที่จำเลยหรือผู้กระทำผิดสามารถอยู่ในชุมชนได้ภายใต้การควบคุมของพนักงานคุมประพฤติในระยะเวลาที่กำหนด หรือหมายถึงกระบวนการที่ผู้ถูกคุมความประพฤติถูกควบคุมภายใต้กฏหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ให้ปฏิบัติตาม เพื่อที่ผู้ถูกคุมความประพฤติจะสามารถอยู่ภายในชุมชนได้ การคุมประพฤติอาจจะหมายถึงหน่วยงานคุมประพฤติซึ่งควบคุมสอดส่องและปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมความประพฤติ ตลอดจนทำการสืบเสาะและพินิจข้อมูลของผู้ถูกคุมความประพฤติเสนอต่อศาล หรือหมายถึงรูปแบบของคำพิพากษาที่ไม่ลงโทษผู้กระทำผิดโดยปล่อยให้อยู่ในชุมชนและไม่ต้องโทษจำคุกหรือการลงโทษชนิดอื่น⁴

การคุมประพฤติ เป็นการผสมผสานกันระหว่างการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดและการลงโทษ การคุมประพฤติเป็นกระบวนการทางกฎหมายที่ผู้กระทำผิดถูกพิพากษาให้สับสนุนเวลาในการคุมความประพฤติ ในเวลาเดียวกันการคุมประพฤติก็เป็นกระบวนการบำบัดรักษาในความหมายของการแก้ไขผู้กระทำผิดในชุมชน ซึ่งผู้กระทำผิดจะได้รับคำแนะนำและคำปรึกษาเพื่อเป็นหลักประกันในการ

³ วิไล จิวังกูร, "การคุมประพฤติผู้ใหญ่ในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528):45.

⁴ Joseph J.Senna & Larry J.Siegel, "Probation" Introduction To Criminal Justice, fourth edition (St.Paul : West Publishing Company, 1987), P.407-408.

ปล่อยตัวผู้สังคมนั้น ในความเป็นจริงการคุมประพฤติก็เป็นโทษเพราะว่าข้อจำกัดต่าง ๆ ที่กำหนดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติ ผู้มีอำนาจจำนวนมากจะปฏิเสธว่าไม่ใช่การลงโทษ และจะโต้แย้งว่านโยบายทั้งหมดก็คือการแก้ไขและฟื้นฟู⁵

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากความหมายดังกล่าวข้างต้นแล้วจะเห็นได้ว่าการคุมประพฤติมีความหมายกว้างโดยเป็นมาตรการทางกฎหมายซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับใช้กับจำเลย โดยให้โอกาสแก่จำเลยด้วยการรอกโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดไว้ อันเป็นการรอกโทษตามคำพิพากษาอย่างมีเงื่อนไข (Conditional Suspension of Punishment) ซึ่งจะมีรูปแบบแตกต่างกันไปในลักษณะของการรอกการกำหนดโทษหรือการลงโทษตลอดจนรอกการลงโทษที่เหลือหลังจากต้องรับโทษมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง และกำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามความเหมาะสมสำหรับผู้ถูกคุมความประพฤตินั้น เพื่อให้ได้ควบคุมและแก้ไขปรับปรุงผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งในกระบวนการคุมประพฤติอันประกอบด้วยกระบวนการสืบเสาะและพินิจและกระบวนการควบคุมและสอดส่องเป็นหลักนั้น พนักงานคุมประพฤติจะดำเนินการทั้งด้านกฎหมายในการบังคับใช้กฎหมาย ด้านการสังคมสงเคราะห์โดยให้การช่วยเหลือแนะนำว่ากล่าวและตักเตือนตลอดจนใช้ความรู้ด้านจิตวิทยา ด้านการแพทย์ช่วยเหลือผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีอาการผิดปกติทางร่างกายและทางจิต ทั้งนี้โดยใช้ทรัพยากรจากชุมชนให้มากที่สุดในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดให้ปฏิบัติตามกฎหมาย และสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข และถ้าผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ ศาลก็สามารถจะนำโทษที่รอกการลงโทษไว้มาลงโทษต่อไป อันจะเป็นการตัดผู้กระทำผิดที่ไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้ออกไปจากสังคมชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง เป็นการ

⁵ Jack Wricht JR. and Peter W. Lewis, Modern Criminal Justice. (Newyork. : McGraw-Hill, Inc., 1978), P.242.

ป้องกันสังคมจากภัยอาชญากรรมอีกทั้งจะเป็นการช่วยเหลือผู้ถูกคุมความประพฤติ และครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย

2.2 ประวัติและความเป็นมาของการคุมประพฤติ

การคุมประพฤติมีประวัติความเป็นมาโดยมีการวิวัฒนาการมาเป็นระยะเวลานาน เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันขึ้นเป็นชุมชนซึ่งจะต้องมีกฎและระเบียบในการที่จะให้สังคมอยู่กันด้วยความสงบเรียบร้อย เมื่อมีผู้กระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นจึงมีการลงโทษผู้ที่กระทำผิด วัตถุประสงค์ของการลงโทษในระยะแรกเป็นการมุ่งที่จะแก้แค้นตอบแทนผู้ที่กระทำผิดให้รับโทษอย่างสาสมกับการกระทำผิด การลงโทษจึงอยู่ในลักษณะตาต่อตาฟันต่อฟัน⁶ การลงโทษจึงรุนแรงและป่าเถื่อน ต่อมาเมื่อสังคมมนุษย์มีความเจริญมากขึ้นแนวความคิดในการลงโทษจึงได้ลดความรุนแรงลงไป มีการหามาตรการที่มุ่งจะหลีกเลี่ยงการลงโทษอย่างรุนแรง ขณะนี้ในบางประเทศยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว เช่น ในประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศอังกฤษ ต่อมาวิธีการเหล่านี้ได้พัฒนาการมาเป็นวิธีการคุมประพฤติ เช่น ในประเทศอังกฤษก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งมีวิธีการดังต่อไปนี้คือ⁷

1. สิทธิขอลี้ภัยภายในวัด (Right of Sanctuary) ในยุคแรกของกฎหมายประเทศอังกฤษบัญญัติโทษประหารชีวิตแก่ผู้กระทำผิดประเภทต่าง ๆ ไว้มากมาย แต่ศาลในทางคริสต์ศาสนาได้มีบทบัญญัติไม่ให้ศาลลงโทษผู้ที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลศาสนาถึงขั้นประหารชีวิต ดังนั้นบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดกฎหมายบ้านเมืองจึงหลบหนีขอเข้าไปอาศัยอยู่ในวัดหรืออยู่ในความคุ้มครองของ

⁶ Howard Abadinsky, "Probation & Parole The Theory & Practicy", second edition (New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1977), P.3.

⁷ Elmer H Johnson, Crime, Correction and Society 4 thed. (Illinois : The Darsey Press., 1978), P.375.

ศาลศาสนา สิทธินี้ถูกยกเลิกไปเมื่อต้นศตวรรษที่ 16^๘ เป็นการลี้ภัยจากโทษประหารชีวิตเข้าไปอยู่ภายใต้เขตอำนาจของศาลศาสนาซึ่งห้ามมิให้ลงโทษประหารชีวิตจำเลย

2. ประโยชน์ของการเป็นนักบวช (Benefit of Clergy) ซึ่งมีไว้ในศตวรรษที่ 13^๙ โดยจำเลยซึ่งเป็นบุคคลในศาสนาได้รับอนุญาตให้พิจารณาคดีในศาลศาสนา (Court Christian) ซึ่งจำเลยมักจะได้รับความกรุณาผ่อนผันโทษ^{1๐} นักบวชในคริสต์ศาสนาถึงแม้จะได้กระทำความผิดอุกฉกรรจ์ก็จะไม่ถูกลงโทษประหารชีวิต ต่อมาประโยชน์ของการเป็นนักบวชได้ขยายไปถึงฆราวาสและถูกยกเลิกไปในที่สุดในตอนกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19

3. การรอกการลงโทษตามกฎหมาย ในศตวรรษที่ 19 กฎหมายให้อำนาจศาลในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษไว้ได้ ซึ่งแยกออกได้ดังนี้¹¹

---

^๘ สุวจน์ สุโรจน์, เอกสารการสอนชุดวิชา 41231 กฎหมายอาญา 1 : ภาคบทบัญญัติทั่วไปสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. สัมพันธ์พาณิชย์, 2525), หน้า 197.

^๙ Peter C. Kratcoski and Donald B. Walker, "The Correctional Process" Criminal Justice In American Process and Issues, (Illinois : Scott, Foresman and Company, 1978), P.202.

^{1๐} Howard Abadinsky, "Probation & Parole the Theory & Practice", P. 19.

¹¹ United Nations, "The Origin of Probation in the United States" Probation, Parole and Community Correction, edited by Carter & Willkin (Newyork : John wiley & Sons, 1976), P.85-86.

(1) Judicial Reprieve คือ การที่ศาลใช้ดุลพินิจปล่อยโดยรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ (Suspend Sentence) ไว้เพื่อให้โอกาสจำเลยยื่นฎีกาขอภัยโทษ บุคคลผู้กระทำผิดยังคงอยู่ในสังคมจนกว่าการยื่นฎีกาจะถึงที่สุด¹² แม้ว่าจะเป็นการเลื่อนไปเป็นการชั่วคราวก็ตามแต่ก็ไม่ปรากฏว่าศาลได้ลงโทษจำเลย¹³ แต่มีผู้แย้งว่าวิธีการนี้ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การรอคำพิพากษาที่ไม่มีกำหนด (An Indeterminate Suspension) ดังเช่น กรณีคุมประพฤติ

(2) Recognizance คือ การปล่อยตัวจำเลยไปชั่วคราวโดยจะมีหลักประกันหรือไม่ก็ได้ โดยให้จำเลยให้คำมั่นว่าจะรักษาความสงบ จะไม่ประพฤติผิดกฎหมายและจะไปรายงานตัวต่อศาลตามกำหนดนัด

(3) Provisional Release on Bail คือ การปล่อยตัวจำเลยโดยมีประกัน¹⁴ ส่วนมากศาลจะกำหนดให้วางเงินประกันจำนวนหนึ่งหรือหลักประกันอื่น ๆ ถ้าผู้กระทำผิดฝ่าฝืนการปล่อยตัวก็จะถูกขกเล็กและยึดหลักประกัน¹⁵

(4) Filing of Cases คือ การรอการลงโทษอีกอย่างหนึ่งในกรณีที่ศาลพอใจว่าจำเลยมีเหตุอันควรปราณีและการลงโทษจำเลยไม่ใช่เรื่องเร่งด่วนศาลก็จะปล่อยจำเลย โดยได้รับความยินยอมจากจำเลยและพนักงานอัยการโจทก์ โดยกำหนดเงื่อนไขตามที่ศาลใช้ดุลพินิจกำหนด และศาลมีอำนาจที่จะนำ

---

¹² Peter C. Kratcoski and Donald B. Walker "The Correctional Process", Criminal Justice in American process and Issues P. 203.

¹³ Howard Abadinsky, Probation & Parole the Theory & Practice, P.202.

¹⁴ United Nation, "Probation, Parole and Community Correction" P.83-88.

¹⁵ Peter C. Kratcoski and Donald B. Walker, "The Correctional Process", Probation & Parole the Theory & Practice, P.202.

คดีขึ้นมาพิจารณาได้เมื่อมีการร้องขอจากคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
ซึ่งจากวิธีการต่าง ๆ ดังกล่าวเหล่านี้ได้พัฒนาการเป็นวิธีการคุมประพฤติ
ในปัจจุบันนี้

การคุมประพฤติในประเทศสหรัฐอเมริกา

การพัฒนาการคุมประพฤตินุคใหม่ เริ่มต้นขึ้นในมลรัฐแมสซาชูเซตส์ใน
ศตวรรษที่ 19 โดยในปี ค.ศ. 1841 มีการนำการคุมประพฤติมาใช้โดยเริ่มขึ้น
ในเมืองบอสตัน โดย จอห์น ออกัสตัส (John Augustus) ช่างทำรองเท้า
ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นบิดาของการคุมประพฤติ¹⁶ ซึ่งเป็นอาสาสมัครได้ขอ
ให้ศาลปล่อยตัวผู้กระทำผิด ที่ถูกฟ้องข้อหาเมาสุราในที่สาธารณะศาลอนุญาตให้
ประกันตัว และเมื่อครบกำหนดก็ได้นำชายคนนั้นไปศาล ปรากฏว่าชายคนนั้น
หายจากการเป็นคนชู้เมา แทนที่ศาลจะลงโทษจำคุกตามปกติ ศาลกลับสั่งปรับ
และให้เสียค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

ประสบการณ์ครั้งแรกในคดีมีนเมาสุราของจอห์น ออกัสตัส นำไปสู่
ความสนใจในการที่จะช่วยเหลือผู้กระทำผิดคนอื่นในคดีเดียวกันนี้ ตลอดเวลา
1 ปีแรกเขาได้พยายามช่วยจำเลย ซึ่งได้รับโทษปรับต่ำแทนโทษจำคุก ต่อมาก็
ช่วยเหลือผู้กระทำผิดในความผิดอื่น ๆ อันได้แก่ เด็กคนสูงอายุ ผู้ชายและ
ผู้หญิง งานของเขากระทำโดยการสืบเสาะผู้กระทำผิด คัดเลือก สัมภาษณ์
ควบคุมและสอดส่องผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวและให้การช่วยเหลืออื่น ๆ เช่น การ

¹⁶ National Advisory Commission on Criminal Justice
Standard and Goal (Washington D.C. : US. Government Printing
office Washington D.C., 1973), P.312.

หางาน ให้ความสงเคราะห์การเงินและการศึกษา ¹⁷

การเริ่มต้นของการคุมประพฤติสมัยใหม่ในสหรัฐอเมริกาภายหลังจากยุคของออกัสตัสนั้น ย้อนไปถึงกลางศตวรรษที่ 19 มีการตั้งนักโทษและเด็กช่วยเหลือสังคม งานของบุคคลเหล่านี้มีผลสำคัญสำหรับศาลเพราะว่าตัวแทนเหล่านี้ทำงานในศาลอาญาในเบื้องต้นเพื่อช่วยเหลือเด็กสำหรับที่ไม่มีศาลใดเป็นพิเศษ แม้ว่างานของเขาเหล่านี้จะคล้ายกับงานของออกัสตัสก็ตามแต่บุคคลเหล่านี้ก็ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ แต่ปฏิบัติงานมีผลงานเหมือนกับพนักงานคุมประพฤติโดยจะสืบเสาะและส่งเด็กกลับบ้านหรือสถานคุ้มครองเด็ก ต่อมาภายหลังได้มีกฎหมายใหม่ ซึ่งภายใต้กฎหมายบุคคลเหล่านี้จะทำการสืบเสาะและพินิจสำหรับรายงานศาลอีกทั้งทำหน้าที่เป็นผู้ปกป้องเด็กที่ไร้เดียงสาและจำเลยที่เป็นเด็ก ปี ค.ศ. 1869 รัฐแมสซาชูเซตส์ใช้พนักงานเยี่ยมของคณะกรรมการ (The board of charities) ทำการสืบและเสนอรายงานต่อศาลเมื่อมีการพิจารณาคดีในศาลคดีเด็ก ปี 1873 กฎหมายของรัฐมิชิแกนให้อำนาจพนักงานท้องถิ่นในการสืบเสาะและเยี่ยมเยียนเด็กที่กระทำผิด ส่วนผู้ใหญ่ที่กระทำผิดนั้นหลายรัฐได้นำการรอกการลงโทษมาใช้กับผู้มีอายุเกิน 16 ปี และบางรัฐให้อำนาจศาลกำหนดเงื่อนไขในการรอกการลงโทษ ซึ่งเงื่อนไขเหล่านี้นำไปสู่การคุมความประพฤติ

ปี ค.ศ. 1878 รัฐสภาของรัฐแมสซาชูเซตส์ได้ผ่านกฎหมายให้อำนาจนายกเทศมนตรีว่าจ้างพนักงานคุมประพฤติ โดยอยู่ภายใต้การบริหารงานของ General Direction of Boston Patice Department และศาลรัฐแมสซาชูเซตส์ได้ให้ประกันตัวจำเลยและคุมความประพฤติไว้ตามแนวทางของ จอห์น

---

¹⁷ Peter C. Kratcoski and Donald B. Walker, "The Correctional Process", Probation & Parole the Theory & Practice, P. 203.

ออกัสตัส ซึ่งคดีจะสิ้นสุดไปก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาและจำเลยจะได้รับการปล่อยตัวโดยมีประกัน ¹⁸

ในปี ค.ศ. 1880 การคุมประพฤติแพร่ขยายไปทุกเขตอำนาจศาลของมลรัฐแมสซาชูเซตส์ ¹⁹ โดยกฎหมายของรัฐแมสซาชูเซตส์ให้อำนาจในการแต่งตั้งพนักงานคุมความประพฤติในทุกเขตอำนาจศาล ปี ค.ศ. 1891 ได้มีการเปลี่ยนแปลงอำนาจในการแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติจากนายกเทศมนตรีไปสู่ศาล โดยให้ศาลขึ้นต้นเป็นผู้แต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติและต่อมาได้ขยายอำนาจแต่งตั้งไปสู่ศาลสูงด้วย ²⁰

ในปี ค.ศ. 1894 กฎหมายรัฐแมริแลนด์ให้อำนาจศาลในการรอกการลงโทษผู้กระทำผิด โดยทั่ว ๆ ไปหรือสำหรับเวลาที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ โดยศาลจะมีคำสั่งให้จ่ายเงินเพื่อเป็นการประกันตัว ประกันว่าปรากฏตัวต่อศาลในการพิจารณาคดี หรือเรื่องอื่น ๆ เกี่ยวกับที่พักอาศัยหรือการกระทำผิด ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นอีก

---

¹⁸ Harry E. Allen and Others "The Development of Probation" in Probation Parole and Community Corrections, Third Edition Edited by Robert M. Carter and Colleague. Newyork : John Wiley and Sons, Inc. 1976), P.7.

¹⁹ Leonard Orland, Justice, Punishment, Treatment The Correction and Process (Newyork : The Freeress A Division of Macmillon Publishing Co., Inc., 1978), P.53.

²⁰ Harry E. Allen and others, "The Development of Probation" in Probation Parole and Community Correction, P.7

การแพร่ขยายการคุมประพฤติเริ่มต้นด้วยการเคลื่อนไหวของศาลคดีเด็กและเยาวชน โดยเกิดขึ้นในแถบตะวันตกตอนกลางแล้วได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วในที่สุด ในปี ค.ศ. 1899 รัฐมิชิแกนออกกฎหมายให้อำนาจแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติ แต่การคุมประพฤติจำกัดเพียงจำเลยที่อายุไม่เกิน 18 ปี สิบปีหลังจากนั้นก็ขยายอายุจำเลยเป็น 21 ปี ในเดือนเมษายน 1899 รัฐอิลลินอยส์ร่างกฎหมาย Juvenile Court Act.

อย่างไรก็ตามองค์การและหน่วยงานเอกชนได้จ่ายเงินกองทุนเพื่อจ่ายให้พนักงานคุมประพฤติ ในปีแรกประกอบด้วยพนักงานคุมประพฤติ 6 คน ซึ่งได้รับการสนับสนุนโดย Juvenile Court Committee ของ Chicago Women's Club นอกจากนี้ในสถานีดำรวจแต่ละแห่งพนักงานตำรวจจะใช้เวลาว่างนอกเวลาปฏิบัติงานทำงานเป็นพนักงานคุมประพฤติ โดยได้รับการกระตุ้นจากสมาคมคุมประพฤติแห่งชาติ (The National Probation Association ทำให้มีการเคลื่อนไหวในการร่างกฎหมายสำหรับสาธารณรัฐ (The Federal Probation Law) ในปี ค.ศ. 1909 ได้มีการยื่นกฎหมายต่อรัฐสภาและมีการต่อสู้กันในรัฐสภาเป็นเวลานานถึง 16 ปี ในขณะที่มีกฎหมายผ่านสภาไปถึง 34 ฉบับ ในปี ค.ศ. 1899 รัฐโคโลราโดได้ออกกฎหมาย Compulsory Education Law ที่พัฒนาศาลคดีเด็กโดยใช้พนักงานซึ่งมีลักษณะเช่นพนักงานคุมประพฤติ ในปี ค.ศ. 1910 21 มลรัฐได้ก่อตั้งระบบการคุมประพฤติขึ้น และปี ค.ศ. 1921 46 มลรัฐและ District of Columbia. บัญญัติกฎหมายศาลคดีเด็กและเยาวชน (Juvenile Court Laws) ซึ่งมีบทบัญญัติว่าด้วยการคุมประพฤติ ในปี ค.ศ. 1925 มีการให้การคุมประพฤติกับคดีเด็กในทุกรัฐ และรัฐสภาผ่านร่างกฎหมาย The federal Act ในปีดังกล่าวซึ่งเป็นการเริ่มต้นก่อตั้งระบบการคุมประพฤติขึ้นในสหรัฐอเมริกา ²¹ มีการให้การคุมประพฤติกับคดีเด็กในทุกรัฐและมีการให้การ

²¹ Harry E. Allen and Others, "The Development of Probation" in Probation Parole and Community Correction, P.7.

คุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ในเวลาต่อมา จนกระทั่งใช้วิธีการคุมประพฤติ
ทุกรัฐใน ปี ค.ศ. 1956

การคุมประพฤติในประเทศอังกฤษ

ในศตวรรษที่ 19 ประเทศอังกฤษได้เริ่มทำวิธีการปล่อยตัวโดยมีประกันหรือนำหลักทรัพย์มาใช้โดยหลักการหลายประการดังกล่าวมาแล้ว แต่การพัฒนาการของการคุมประพฤติกลับพัฒนาไปอย่างช้า ๆ เนื่องจากระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษสมัยโบราณมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษอย่างรุนแรงเพื่อปราบปรามอาชญากรรม²² การคุมประพฤติในประเทศอังกฤษเริ่มจากความติดตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น Warwickshire Quarter Session ในปี ค.ศ. 1820 ซึ่งพิพากษาจำคุกผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนเป็นเวลา 1 วัน แล้วปล่อยตัวไปโดยวางเงื่อนไขการคุมประพฤติไว้ให้จำเลยอยู่ภายใต้การดูแลของบิดามารดา ทั้งนี้จะมีเจ้าหน้าที่คอยควบคุมสอดส่อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ อาสาสมัครและหน่วยงานสังคมสงเคราะห์ต่าง ๆ จากนั้นก็มีการพัฒนาการเรื่อยมา

กล่าวได้ว่ากฎหมายที่เป็นรากฐานของการคุมประพฤติก็คือ The Summary Jurisdiction Act 1879. ซึ่งมีบทบัญญัติในระบบการปล่อยตัวโดยมีประกัน และ The First Offender Act 1887²³ ซึ่งกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ยังขาดองค์ประกอบอันสำคัญของการคุมประพฤติ คือ ไม่มี

²² นวลจันทร์ ทศนชัยกุล, "การคุมประพฤติและการพักการลงโทษ" (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, พ.ศ. 2532), หน้า 35.

²³ Eric Stockdale & Keith Devlin, "Community Service and Probation" in Sentencing (London : Waterlow Publishers, 1987), P.208.

บทบัญญัติว่าด้วยการควบคุมและสอดส่อง

ในปี ค.ศ. 1907 ประเทศอังกฤษได้ออกกฎหมาย The Probation of Offender Act 1907. ซึ่งมีบทบัญญัติในเรื่องการควบคุมและสอดส่อง²⁴ โดยมีพนักงานคุมประพฤติของศาลที่ได้รับการแต่งตั้งและได้รับเงินเดือน โดยมีได้จำกัดเฉพาะผู้ที่กระทำความผิดเป็นครั้งแรกเท่านั้น ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวมีหลักสำคัญ 3 ประการ ในการให้อำนาจศาลคือ²⁵

1. ยกฟ้อง (dismissal of the charge)
2. ปล่อยตัวจำเลยไปโดยให้ทำทัณฑ์บนไว้ แต่ไม่มีการควบคุมและสอดส่อง (discharge of the offender or recognisance without supervision)

3. ปล่อยตัวจำเลยโดยให้ทำทัณฑ์บนไว้ และอยู่ภายใต้การควบคุมและสอดส่องของพนักงานคุมประพฤติ (discharge of the offender or recognisance under supervision of a probation office)

จากพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการคุมประพฤติในประเทศอังกฤษในปัจจุบันซึ่งมีการใช้การคุมประพฤติอย่างแพร่หลายและประสบผลสำเร็จค่อนข้างสูง

การคุมประพฤติในประเทศไทย

กฎหมายของประเทศไทยในสมัยโบราณมีการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรงโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแก้แค้นตอบแทนผู้กระทำความผิดในลักษณะตาต่อตาฟันต่อฟัน ต่อมาในปี ร.ศ. 127 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าให้ตรากฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งได้บังคับแก้คดีอาญาทั้งปวง โดยมีการลงโทษตามชั้น

²⁴ Ibid,

²⁵ สมิตติ ศรีสังคม, "การคุมประพฤติเด็กและเยาวชน", หน้า 64.

ตอนและความรุนแรงของการกระทำความผิดในกรณีความผิดเล็กน้อยก็ให้ยกโทษจำคุกหรือรอการลงอาญา ส่วนเด็กที่มีอายุ 7-14 ปี ได้ใช้วิธีการพิเศษเพื่อเยียวยาแก้ไขมิให้ลงโทษจำคุก แต่ให้ถือว่ากล่าวตักเตือนเรียกประกันทัณฑ์บนให้ส่งตัวไปโรงเรียนตัดสันดานตามความหนักเบาแห่งความผิด การคุมประพฤติในประเทศไทยนับได้ว่าเริ่มมีขึ้นโดยกฎหมายนี้²⁶ โดยเริ่มจากการคุมประพฤติเด็กและเยาวชนโดยทางรัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2478 พระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก พ.ศ. 2479 และพระราชบัญญัติควบคุมเด็กและนักเรียน พ.ศ. 2481 เพื่อส่งตัวเด็กเกเรเร่ร่อน นักเรียนซึ่งประพฤติไม่ดีและเด็กที่กระทำผิดอาญาไปยังโรงเรียนฝึกฝนอาชีพหรือสถานฝึกอบรม ต่อมาในปี พ.ศ. 2495 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 และพระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 และได้มีการแก้ไขบทบัญญัติบางประการให้เหมาะสมขึ้นอีกในเวลาต่อมา คือ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2506 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2506 ซึ่งกฎหมายทั้งสองฉบับรวมทั้งกฎหมายที่แก้ไขดังกล่าวได้ประมวลเอาปัญหาและแนวความคิดทันสมัยเกี่ยวกับวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายของนานาประเทศมาไว้ โดยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการคุมประพฤติไว้ด้วย ในปี พ.ศ. 2495 ได้มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง พร้อมทั้งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางชั้นรับผิดชอบในการดำเนินงานคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ได้มีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวชั้นแทนศาลคดีเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน โดยนำบทบัญญัติในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 มาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมกับเพิ่มเติมบทบัญญัติที่

²⁶ วิชา มหาคุณและคณะ, "รายงานการวิจัยบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ที่ควรแก้ไข" (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ. กระทรวงยุติธรรม, 2524) หน้า 6.

เกี่ยวกับการฟ้อง การพิจารณา และพิพากษาคดีเกี่ยวกับครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 มารวมเข้าไว้ด้วย โดยจัดทำเป็นร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวขึ้น และขณะนั้นกฎหมายฉบับนี้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2534 ศาลคดีเด็กและเยาวชนที่มีอยู่เดิมได้แปรสภาพเป็นศาลเยาวชนและครอบครัวตามผลแห่งกฎหมายดังกล่าว เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2535

สำหรับการคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ในประเทศไทยนั้นแม้ว่าจะมีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 บัญญัติไว้ถึงข้อกำหนดเงื่อนไขในการคุมประพฤติก็ตาม แต่ก็ยังไม่มีกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตลอดจนไม่มีหน่วยงานที่จะรับผิดชอบในการคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่จนกระทั่งเมื่อ พ.ศ. 2520 กระทรวงยุติธรรมได้เสนอต่อรัฐบาลขอจัดตั้งสำนักงานคุมประพฤติกลาง เพื่อดำเนินการคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ในศาลธรรมดาโดยเริ่มในกรุงเทพมหานครก่อน 27 และประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 ในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 96 ตอนที่ 36 ลงวันที่ 19 มีนาคม 2522 ต่อมาสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม ได้เปิดสำนักงานคุมประพฤติกลางดำเนินการคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ตั้งแต่วันที่ 7 สิงหาคม 2522 โดยเป็นหน่วยงานระดับกองสังกัดสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการของสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2521 ปัจจุบันได้เปิดดำเนินการขยายงานคุมประพฤติดอกสู่ส่วนภูมิภาคและเปิดดำเนินการสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลชั้นต้นในเขตกรุงเทพมหานครรวม 7 แห่ง และขยายออกสู่ส่วนภูมิภาคไปแล้ว 30 แห่ง โดยมีนโยบายที่จะขยายออกสู่ส่วนภูมิภาคให้ครบทุกจังหวัด ขณะนี้ได้เปิดดำเนินการเป็นกรมคุมประพฤติ

²⁷ วิชา มหาคุณและคณะ, "รายงานการวิจัยบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ที่ควรแก้ไข", หน้า 6.

ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2535 มีผลบังคับใช้เมื่อ 5 มีนาคม 2535 น²⁸

2.3 แนวความคิดและทฤษฎีการคุมประพฤติ

2.3.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการคุมประพฤติ งานคุมประพฤติ เป็นงานหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งมีวิวัฒนาการมาเป็นเวลานาน โดยมีปรัชญาการคุมประพฤติกี่เพื่อที่จะแก้ไขและฟื้นฟูผู้กระทำผิด²⁹ ซึ่งโดยทั่วไปถือว่าไม่ใช่อาชญากรรมร้ายแรงหรือนำอันตรายมาสู่สังคม³⁰ ถ้าได้รับโทษจำคุกบรรเทาภาคภายในเรือนจำจะทำให้บุคคลเหล่านั้นไปอยู่ร่วมกับอาชญากรที่ร้ายแรง ทำให้ความประพฤติเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากรับสิ่งที่ไม่ดีมาจากอาชญากรเหล่านั้น ความประพฤติของบุคคลเหล่านั้นที่เปลี่ยนแปลงไปจะขัดขวางความสำเร็จในการที่จะปรับตัวเข้าสู่สังคมในภายหลัง³¹ ดังนั้นเพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองสังคมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดด้วย โดยให้โอกาสแก่ผู้กระทำผิดได้รับการควบคุมและสอดส่องอย่างใกล้ชิดโดยพนักงานที่ได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี ซึ่งเป็นผู้ที่จะสามารถช่วยแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมในสังคม ให้คำแนะนำช่วยเหลือ

²⁸ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 108 ตอนที่ 203

²⁹ Minister of Justice, "Report of the Penal Policy Review Committee Present to the Minister of Justice" (Wellington Newzealand : P.D. Hassellery Government Printer, 1981), P.116.

³⁰ Joseph J.Senna & Larry J.Siegel, "Probation" Introduction To Criminal Justice, P.408.

³¹ James A. Inciardi, Criminal Justice, second edition, P.630.

ตลอดจนรายงานการปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาล อันจะเป็นการป้องกันมิให้
กระทำผิดซ้ำอีก ยิ่งกว่านั้นยังเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด
โดยปล่อยตัวเป็นอิสระในชุมชนนั้นมีความเป็นไปได้มากกว่าจะใช้วิธีการจำคุก

ส่วนในด้านภาคพื้นยุโรปนั้น ยังคงไว้ซึ่งปรัชญากฎหมายที่สนับสนุนวิธี
การรอกำหนดโทษหรือวิธีการรอกำลงโทษเมื่อมีการใช้การคุมประพฤติใน
ฐานที่เป็นบทบังคับ (Sanction) ก็จะใช้ในคดีที่มีการรอกำลงโทษ ส่วน
ในยุโรปตะวันออกจะใช้คำพิพากษาที่มีเงื่อนไข (Conditional Sentence)
ยิ่งกว่าคำพิพากษาที่มีการรอกำ (Suspended Sentence) อีกทั้งใช้รูปแบบ
พิเศษ คือ ใช้วิธีการควบคุมโดยสังคมส่วนรวมมาบังคับใช้เพื่อให้ปฏิบัติตามเงื่อนไข
ที่วางไว้

2.3.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการคุมประพฤติ

การคุมประพฤตินี้มีทฤษฎีพื้นฐาน คือ แทนที่จะพิพากษาให้จำเลยต้องโทษ
จำคุก จำเลยผู้กระทำผิดอาจจะได้รับวิธีการที่มีความเมตตากรรมมากกว่า แต่
เสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า และมีความยืดหยุ่นมากกว่า โดยการควบคุมผู้กระทำผิด
ไว้ในชุมชน³² ซึ่งในการคุมประพฤตินั้นประกอบด้วยทฤษฎีการคุมประพฤติที่สำคัญ
3 ทฤษฎีด้วยกัน คือ³³

---

³² John Kaplan, "Corrections" in Criminal Justice
: Introductory Cases and Materials (New York : The Foundation
Press, Inc., 1978), P. 527.

³³ สุพจน์ สุโรจน์, เอกสารการสอนชุดวิชา 41231 กฎหมายอาญา 1 :
ภาคทบทวนปฏิบัติทั่วไป สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, หน้า 649.

(1) ทฤษฎีใช้ความรู้และเหตุผล ถือว่าความรู้เป็นส่วนประกอบสำคัญของอำนาจบุคคลผู้มีความรู้เป็นแหล่งแห่งอำนาจที่ถูกต้อง และกระจายความรู้จากผู้ที่รู้ไปยังผู้ไม่รู้ด้วย กระบวนการให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้ที่ถูกต้อง ทฤษฎีนี้อาจนำมาประยุกต์ใช้กับผู้ถูกคุมความประพฤติบางคนได้ โดยเฉพาะผู้ที่ได้กระทำความผิดไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์และโดยประมาท เป็นต้น เมื่อคุมประพฤติระหว่างผู้แก้ไข (พนักงานคุมประพฤติ) และผู้รับการแก้ไข (ผู้ถูกคุมความประพฤติ) เป็นหลักสำคัญในการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้รับการแก้ไขตามที่วางแผนไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเงื่อนไขที่ศาลได้กำหนดไว้และวิธีปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว ผู้ถูกคุมความประพฤติก็จะสามารถปฏิบัติตามได้ จนกระทั่งพ้นการคุมความประพฤติไปในที่สุด โดยสรุปก็คือ ผู้ถูกคุมความประพฤติเพียงแต่มารายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติตามกำหนดนัดก็เพียงพอแล้ว

(2) ทฤษฎีให้การศึกษาใหม่ เน้นถึงความสำคัญของการให้การศึกษาเสียใหม่โดยกลวิธีต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษาแนะนำทางจิตวิทยา และการให้คำปรึกษาแนะนำทางบำบัด เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาแนะนำเข้าใจถึงปัญหาที่เขาประสบอยู่ และแนวทางในการแก้ไขปัญหานั้น

(3) ทฤษฎีใช้อำนาจบังคับ ทฤษฎีนี้เน้นการใช้อำนาจทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ ทางกฎหมาย และทางศีลธรรม เป็นต้น บังคับให้ผู้รับการแก้ไขต้องปฏิบัติตาม มิฉะนั้นจะได้รับผลอันไม่พึงปรารถนา อย่างไรก็ตาม ใช้อำนาจดังกล่าวนี้ต้องเป็นอำนาจที่มีอยู่โดยชอบธรรมมิฉะนั้นจะถูกโต้แย้งได้

โดยสรุป จะเห็นได้ว่าทฤษฎีในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงที่จะนำมาใช้ในการคุมความประพฤติจะต้องนำมาใช้ทั้ง 3 วิธีผสมกันไป โดยอาศัยทฤษฎีใช้อำนาจบังคับเป็นหลัก และทฤษฎีที่เหลือเป็นส่วนประกอบ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากแต่ละทฤษฎีมีกลวิธีมากมายหลายอย่างแตกต่างกันไปตามแนวความคิดแต่ละสำนัก ซึ่งจะนำมาประยุกต์ใช้ได้กับผู้ถูกคุมความประพฤติได้เป็นบางคน ดังนั้น การที่พนักงานคุมประพฤติจะสามารถแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติได้ก็ต้องเป็นผู้มีความรู้ในทฤษฎีและกลวิธีต่าง ๆ เหล่านั้น และนำมาใช้ให้เหมาะสมเป็นรายบุคคลไป ซึ่งเราเรียกวิธีการดังกล่าวนี้ว่า วิธีการแบบประสม (Electic Approach)

2.4 วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการคุมประพฤติ

งานคุมประพฤติต้องการที่จะช่วยผู้กระทำผิดแก้ไขความยุ่งยากส่วนตัว หรือสภาพแวดล้อมที่นำผู้กระทำผิดไปสู่ความขัดแย้งกับกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้กระทำผิดแต่ละรายสามารถมีชีวิตอยู่ และเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้อย่างราบรื่น ในขณะที่เดียวกันยังป้องกันสังคมมิให้เป็นอันตรายจากผู้ถูกคุมความ ประพฤติที่สื่อให้เห็นถึงแนวโน้มในการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก ³⁴

ส่วนเป้าหมายของการคุมประพฤตินั้น กล่าวโดยรวมแล้ว การคุม ประพฤติมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การเพิ่มความปลอดภัยให้แก่ชุมชนมากขึ้น โดยการลด การกระทำผิดกฎหมายของผู้ที่เคยกระทำผิดมาก่อน การที่จะบรรลุเป้าหมายนี้จะทำ ได้โดยวิธีให้การให้คำปรึกษา คำแนะนำ ความช่วยเหลือดูแลสอดส่อง และ เตรียมตัวผู้กระทำผิดให้สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ในสภาพที่เป็นผู้เคารพกฎหมาย และเป็นสมาชิกที่ทำประโยชน์ให้แก่สังคม ³⁵ โดยวิธีการบังคับ (Enforcement) และควบคุม (Monitor) และให้ความช่วยเหลือ (assistant) เพื่อให้ปฏิบัติ ตามเงื่อนไขอันจะนำไปสู่ความปลอดภัยของสังคม ³⁶

³⁴ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ, รายงาน การวิจัยเรื่องผลการคุมความประพฤติ ปี พ.ศ. 2524-2526 เอกสารหมายเลข 5/2533 (กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายวิจัยและแผนงาน สำนักงานคุมประพฤติกลาง, 2533), หน้า 9.

³⁵ วิไล จีวังกูร, "การคุมประพฤติผู้ใหญ่ในประเทศไทย", หน้า 51.

³⁶ Robert D LipsCher, A Model for Enhancing Probation supervision : Purpose, Priorities, Practices" (Newyork : Administrative office of the Court., October 1990), P. 8.

ดังนั้น วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักที่สำคัญของการคุมประพฤติ คือ การควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติ มิให้หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก อันจะเป็นการปกป้องและคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม ในขณะที่เดียวกันก็แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้มีโอกาสกลับไปอยู่ในสังคมได้ดังเดิม

2.5 โครงสร้างทางกฎหมายของการคุมประพฤติ

2.5.1 โครงสร้างทางกฎหมายการคุมประพฤติในประเทศไทย

กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการคุมประพฤติในประเทศไทย โดยส่วนใหญ่ได้แนวความคิดมาจากต่างประเทศ³⁷ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการคุมประพฤตินั้นประกอบด้วย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานคุมประพฤติผู้ใหญ่มี 4 ฉบับ คือ

1. ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 56-58
2. พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522
3. พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526
4. พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530

---

³⁷ สุพจน์ สุโรจน์, เอกสารการสอนชุดวิชา 41231 กฎหมายอาญา 1 : ภาคบทบัญญัติทั่วไป สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, หน้า 654.

ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับงานคุมประพฤติผู้ใหญ่มี 3 ฉบับ³⁸ คือ

1. ระเบียบสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการว่าด้วยการดำเนินการคุมความประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ พ.ศ. 2522
2. ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการดำเนินการควบคุมความประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ พ.ศ. 2526
3. ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการปกครองและการปฏิบัติราชการและลูกจ้างในสำนักงานคุมประพฤติประจำศาลจังหวัด พ.ศ. 2526

กฎหมายเกี่ยวกับการคุมประพฤติที่สำคัญ คือ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56-58 ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับกฎหมายในประเทศภาคพื้นยุโรป คือ การคุมประพฤติเป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษาให้รอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ³⁹ โดยการคุมความประพฤติเป็นเพียงอุปกรณ์ของการรอกการกำหนดโทษหรือการรอกการลงโทษจำคุกเท่านั้น⁴⁰

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 วรรคแรกนั้นมีหลักเกณฑ์ในการรอกการลงโทษอันจะทำให้คุมประพฤติได้นั้นมีดังนี้ คือ⁴¹

1. ความผิดที่กระทำจะต้องมีโทษจำคุก ตามประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาให้จำคุก เช่น พระราชบัญญัติอาวุธปืน

³⁸ วิไล จิรังกูร, "การคุมประพฤติผู้ใหญ่ในประเทศไทย", หน้า 120-121.

³⁹ สุพจน์ สุโรจน์, เอกสารสอนชุดวิชา 41231 กฎหมายอาญา 1 : ภาคบทบัญญัติทั่วไป สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, หน้า 654.

⁴⁰ สุรศักดิ์ กิตติพงษ์พัฒนา "กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับงานคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่" (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ, 2529), หน้า 1.

⁴¹ เรื่องเดียวกัน,

พระราชบัญญัติป่าไม้และพระราชบัญญัติควบคุมเงินตรา ซึ่งมาตรา 17 แห่งประมวลกฎหมายอาญาวางหลักเกณฑ์ให้นำบทบัญญัติในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งรวมถึงมาตรา 56-58 ไปไว้ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้น ๆ จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น⁴² การรอกการลงโทษมีเฉพาะโทษจำคุก โดยเหตุที่เป็นความประสงค์ของกฎหมายที่จะไม่ให้ผู้กระทำผิดไม่เคยรับโทษจำคุก ต้องได้รับผลร้ายจากโทษจำคุกโดยยังมีเหตุกลับตัวได้ โทษอย่างอื่นไม่มีเหตุที่จะรอกได้

2. ในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกสุทธิไม่เกิน 2 ปี โดยโทษอย่างอื่น ๆ เช่น กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน กฎหมายมิได้กำหนดให้รอกได้⁴³ ไม่ว่าศาล จะเพิ่มโทษหรือลดโทษอย่างไรในคดีนั้นแล้วผลสุดท้ายโทษจำคุกที่จะลงกับผู้กระทำผิดจริง ๆ ไม่เกิน 2 ปี ซึ่งเป็นลักษณะที่เห็นชัดอีกประการหนึ่งของกฎหมายไทย คือ ระบบการคุมประพฤติจะนำมาใช้กับผู้กระทำผิดที่ร้ายแรงซึ่งมีโทษที่ศาลจะลงโทษจริงเกินกว่า 2 ปี ไม่ได้ ไม่ว่าความผิดนั้นจะมีอัตราโทษเท่าไรก็ตาม⁴⁴ ซึ่งแตกต่างจากบางประเทศซึ่งสามารถคุมประพฤติคดีความผิดร้ายแรงได้⁴⁵ ศาลย่อมรอกการกำหนดลงโทษได้โดยไม่ต้องกล่าวในคำพิพากษาว่าลงโทษอย่างไร⁴⁶

ในกรณีที่จำเลยกระทำความผิดหลายกรรม (กระทง) ต่างกัน โจทก์ย่อมมีอำนาจแยกฟ้องจำเลยแต่ละคดีเป็นรายกระทงความผิด การวินิจฉัยอัตราโทษว่าจะรอกการลงโทษได้หรือไม่จะต้องวินิจฉัยอัตราโทษที่ศาลลงในแต่ละกระทง

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

⁴³ จิตติ ตึงศักดิ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : จัดพิมพ์โดยสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2522), หน้า 862.

⁴⁴ วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, หมายเหตุท้ายฎีกา 3015/2531 คำพิพากษาศาลฎีกาสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ, หน้า 195.

⁴⁵ สุพจน์ สุโรจน์, กฎหมายอาญา 1 : ภาคบทบัญญัติทั่วไป, หน้า 654.

⁴⁶ ฎีกาที่ 468/2495

ความผิด จะรวมโทษทุกกระทงความผิดในคดีนั้นมาเป็นเกณฑ์วินิจฉัยหาได้ไม่⁴⁷ ดังนั้นถ้าโทษจำคุกในแต่ละกระทงที่ศาลจะลงโทษจำเลยไม่เกิน 2 ปีแล้ว ย่อมอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะรอกการลงโทษจำเลยได้⁴⁸ ดังนั้นในคดีที่จำเลยกระทำความผิดหลายกระทงแล้วศาลลงโทษจำคุกจริงไม่เกินกระทงละ 2 ปี ก็เป็นกรณีที่สามารถจะคุมประพฤติได้เช่นเดียวกับคดีที่มีเหตุยกเว้นหรือลดหย่อนโทษมาเกี่ยวข้อง⁴⁹ เช่น ความวิกลจริตตามมาตรา 65 การป้องกันเกินสมควรแก่เหตุตามมาตรา 69 การบันดาลโทสะตามมาตรา 72⁵⁰ ฯลฯ

3. ผู้กระทำความผิดไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษในความผิดฐานประมาทหรือลหุโทษ ถ้าเคยรับโทษจำคุกมาก่อน แม้จะล่วงเลยมานานสักเท่าใด เช่น กว่า 10 ปี ก็รอกการลงโทษไม่ได้⁵¹ การได้รับโทษนี้จะต้องเป็นการรับโทษจริง ๆ จะเป็นได้รับโทษตามคำพิพากษาหรือได้รับเพียงแต่บางส่วนก็ตาม แต่ถ้าถ้าเป็นเพียงแต่ศาลพิพากษาจะลงโทษจำคุกแล้วไม่ได้รับโทษจริง ๆ เลย เช่น หลบหนีไปจนพ้นเวลาที่จะลงโทษก็ไม่ถือว่าได้รับโทษจำคุกมาแล้ว⁵²

⁴⁷ สุรศักดิ์ กิตติพงษ์พัฒนา, "กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับงานคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่", หน้า 2.

⁴⁸ ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), หน้า 504.

⁴⁹ ฎีกาที่ 2024/2523 ประชุมใหญ่

⁵⁰ สุรศักดิ์ กิตติพงษ์พัฒนา, กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับงานคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่, หน้า 3.

⁵¹ ฎีกาที่ 743/2479

⁵² จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 2, หน้า 798.

หากได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือกำลังรับโทษจำคุกอยู่แต่เป็นโทษจำคุก เพราะกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 33 เช่นนี้ผู้นั้นน่าจะอยู่ในข่ายที่จะได้รับการรอกการลงโทษตามมาตรา 56 ได้ และหากเคยได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศมาแล้ว ไม่เข้ากรณีต้องห้ามตามมาตรา 56 คำว่ารับโทษจำคุก ตามมาตรา 56 หมายความว่าถึงโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาลไทย⁵³

หากผู้นั้นกำลังรับโทษจำคุกอยู่ ซึ่งเป็นโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดอาญา ผู้นั้นย่อมไม่อยู่ในข่ายที่จะได้รับการรอกการลงอาญา แม้ว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งกำลังได้รับโทษจำคุกอยู่จะได้กระทำผิดภายหลังวันกระทำผิดในคดีซึ่งศาลจะมีคำพิพากษาก็ตาม⁵⁴

กรณีศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก แต่โทษจำคุกให้รอกการลงโทษไว้โทษจำคุกก็ไม่มี เหตุนี้แม้ผู้นั้นจะถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกมาก่อนแต่รอกการลงโทษไว้ ก็อาจจะรอกการลงโทษให้เป็นครั้งต่อ ๆ ไปได้แม้จะได้ทำความผิดขึ้นในระหว่างที่รอกการลงโทษอยู่แล้ว⁵⁵

4. ต้องมีเหตุอันควรรอกการลงโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมผู้นั้น สภาพความผิดหรือเหตุอันควรปรานีแล้ว ศาลเห็นสมควร จะรอกการกำหนดโทษ หรือการลงโทษก็ได้⁵⁶ ไม่รอกการลงโทษจำเลยนั้นชอบแล้ว

⁵³ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1 พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม, หน้า 505.

⁵⁴ ฎีกาที่ 970/2507 หน้า 1634.

⁵⁵ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค 1 ตอนที่ 2, หน้า 799.

⁵⁶ ฎีกาที่ 1983/2497

2.5.2 โครงสร้างทางกฎหมายการคุมประพฤติของต่างประเทศ
กฎหมายเกี่ยวกับการคุมประพฤติของต่างประเทศที่ใช้วิธีการคุมประพฤติ
นั้นจะบัญญัติไว้แตกต่างกันออกไปในด้านหลักเกณฑ์ที่มีสิทธิได้รับการคุมประพฤติ
และด้านเงื่อนไขการคุมประพฤติโดยมีลักษณะที่เคลื่อนคลุมไปจนกระทั่งถึงลักษณะที่
ระบุไว้โดยเฉพาะเจาะจงแน่นอนในด้านความผิดและผู้กระทำผิดที่มีสิทธิได้รับการ
คุมความประพฤติ ⁵⁷ ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

2.5.2.1 โครงสร้างทางกฎหมายประเทศในระบบกฎหมาย
คอมมอนลอว์ โครงสร้างทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุมประพฤติในประเทศที่ใช้
ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มีดังนี้ คือ

1. ประเทศออสเตรเลีย

เดิมใช้วิธีการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไข (Condition release)
โดยให้ผู้กระทำผิดทำทัณฑ์บนไว้ (recognisance) และส่วนมากก็เป็นคดีเล็ก ๆ
น้อย ๆ สำหรับการควบคุมสอดส่อง (Supervision) ⁵⁸ ก็แตกต่างกันออกไป
โดยทั่วไปในระหว่างสืบสวนจะมีการสืบเสาะถึงเบื้องหลังของผู้กระทำผิด
ตามรายงานการสืบเสาะและพินิจซึ่งดำเนินการโดยนักสังคมสงเคราะห์หรือ
พนักงานคุมประพฤติ เมื่อศาลได้รับรายงานการสืบเสาะและพินิจแล้วก็จะมิ

⁵⁷ วิไล จิวังกูร, "การคุมประพฤติผู้ใหญ่ในประเทศไทย", หน้า 52.

⁵⁸ UNAFEI, "Crime and Justice In Asia and the Pacific", A Report in the Third United Nation Survey of Crime trends, Operations of Criminal Justice Systems and Crime Prevention Strategies (Tokyo : Compiled and published by UNAFEI and AIC, 1990), P.78.

คำพิพากษาซึ่งมีคำพิพากษาหลายประการที่ศาลจะ
ใช้ดุลพินิจซึ่งรวมถึงการคุมประพฤติซึ่งอนุญาตให้ผู้กระทำผิดยังคงอยู่ภายใต้การ
ปฏิบัติตามข้อกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติ ซึ่งในแต่ละคดีที่พิพากษานั้นอาจจะ
รวมหรือไม่รวมการควบคุมและสอดส่องของพนักงานคุมประพฤติในบางรัฐ เช่น
รัฐวิคตอเรียมีกฎหมายเกี่ยวกับการคุมประพฤติ เช่น Penal Reform Act
มาตรา 508 (1) บัญญัติว่า "บุคคลที่ต้องคำพิพากษาอาจได้รับการคุมประพฤติ
ไม่ว่าความผิดที่กระทำลงจะเป็นประเภทใด และโทษที่ได้รับเป็นโทษจำคุก ไม่
ใช้โทษปรับ ถ้าหากศาลเห็นสมควรโดยได้พิจารณาถึงสภาพการณ์ต่าง ๆ รวมถึง
ลักษณะของความผิดบุคคลนิสัยและประวัติของผู้กระทำผิด" ⁵⁰

นอกจากนี้ศาลยังอาจสั่งให้ผู้กระทำผิดทำงานบริการสังคม ซึ่งกำหนด
ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานที่มั่นคงภายในช่วงระยะเวลาที่กำหนด ⁶⁰

2. ประเทศนิวซีแลนด์

ในประเทศนิวซีแลนด์ประกอบด้วย The First Offenders
Probation Act ซึ่งพนักงานคุมประพฤตินำหน้าที่รายงานศาลเกี่ยวกับ
รายงานการคุมประพฤติ ซึ่งการคุมประพฤตินั้นใช้กับผู้กระทำผิดเป็นครั้งแรก
เท่านั้น ต่อมาหลักการนี้ถูกยกเลิกไปเมื่อ New Zealand Offenders
Probation Act ผ่านรัฐสภา ซึ่งกำหนดหน้าที่พนักงานคุมประพฤติในการ
ควบคุมและสอดส่อง อีกทั้งสืบเสาะเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว และประวัติของ
จำเลย และหน้าที่อื่น ๆ ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ The Criminal

⁵⁰ Ibid,

⁶⁰ Report, Report of the Penal Policy Review
Committee Present to the Minister of Justice (Wellington,
New Zealand : Government Printe, 1982), P.116.

⁶¹ Ibid,

Justice Act 1954⁶² ยังกำหนดหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในการรายงานลักษณะส่วนตัวและประวัติของผู้ถูกคุมประพฤติในส่วนที่จะทำให้ศาลใช้ดุลพินิจในการลงโทษจำเลยอย่างเหมาะสม และยังคงมีหน้าที่ในการควบคุมและสอดส่อง ตลอดจนหน้าที่อื่น ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งได้มีการแก้ไขอีกหลายครั้ง

ในการคุมประพฤติแทนที่จะจำคุก จำเลยอาจจะได้รับการปล่อยตัวโดยคุมประพฤติไว้อย่างน้อย 1 ปี แต่ไม่เกิน 3 ปี และศาลอาจจะกำหนดเงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร เช่น จ่ายค่าปรับ หรือชดใช้ค่าเสียหายให้แก่จำเลย⁶³

4. ประเทศอินเดีย

ในประเทศอินเดียการรอกการลงโทษแล้วปล่อยตัวผู้กระทำผิด โดยการคุมประพฤติได้รับการยอมรับว่าเป็นรูปแบบที่ดีที่สุดของทางเลือกแทนการลงโทษจำคุก ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติการคุมประพฤติผู้กระทำผิด ค.ศ. 1958 ศาลมีอำนาจที่จะปล่อยตัวผู้กระทำผิดเพื่อคุมประพฤติในทุก ๆ คดี ที่เห็นว่าเหมาะสมยกเว้นคดีที่มีโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต เมื่อคดีที่คำพิพากษาให้จำคุกถึง 7 ปี ศาลจะพิจารณาความสมควรในการคุมประพฤติเป็นประการแรก ในขณะที่อยู่ในระหว่างการคุมประพฤติศาลอาจจะมีคำสั่งให้อยู่ภายใต้การควบคุมและสอดส่องของพนักงานคุมประพฤติไม่ต่ำกว่า 1 ปี และกำหนดเงื่อนไขในเรื่องที่อยู่อาศัย ให้หลีกเลี่ยงจากยาเสพติดให้โทษและอื่น ๆ ถ้าผู้กระทำผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขศาลอาจจะมีคำพิพากษาตามคำพิพากษาที่ลงไว้ในครั้งแรก

⁶² Ibid, P.25.

⁶³ UNAFEI, "Crime and Justice In Asia and the Pacific", P.158-159.

2.5.2.2 โครงสร้างทางกฎหมายประเทศในระบบกฎหมายซีวิลลอว์
ในประเทศซึ่งใช้กฎหมายในระบบซีวิลลอว์นั้นมีโครงสร้างทางกฎหมายคุ่มประพฤติ
มีดังนี้

1. ประเทศฝรั่งเศส

เมื่อ ค.ศ. 1884 อาร์. เบริงเยร์ (R. Berenger) ได้จัดพิมพ์
ร่างกฎหมายชั้นฉบับหนึ่งเพื่อเสนอนำระบบรอกการลงอาญา หรือรอกการลงโทษ
(conditional or suspended sentence) ซึ่งเรียกตามภาษาฝรั่งเศสว่า
sursis มาใช้ในกฎหมายฝรั่งเศส แต่ก็ต้องรอมาจนกระทั่ง ค.ศ. 1891
ประเทศฝรั่งเศสจึงได้ตรากฎหมายนำระบบนี้มาใช้ และแนวความคิดซึ่งได้ริเริ่ม
ขึ้นในประเทศฝรั่งเศสดังกล่าวก็ได้เป็นแนวทางแก่ประเทศต่าง ๆ บนภาคพื้น
ยุโรปในการแก้ไขบทบัญญัติในกฎหมายอาญาของตนในสมัยต่อมา ⁶⁴

2. ประเทศเบลเยียม

ประเทศเบลเยียม เป็นประเทศแรกที่น่าเอาแนวความคิดการรอก
ลงอาญา (sursis) ของฝรั่งเศสมาใช้โดยตราเป็นกฎหมายขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1888
ตามบทบัญญัติของกฎหมายนี้ ศาลมีอำนาจรอกการลงอาญา สำหรับโทษจำคุกไม่เกิน
6 เดือนและรอกการลงอาญาไว้ได้ไม่เกิน 5 ปี แต่ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการ
คุ่มประพฤติผู้กระทำผิดไว้เช่นเดียวกับกฎหมายของฝรั่งเศสที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ⁶⁵

⁶⁴ สมคิด ศรีสังคม, "การคุ่มประพฤติเด็กและเยาวชน," หน้า 76.

⁶⁵ Alvar Nelson, Mejer Criminal Justice System
A Comparative Survey, Second Edition Edited by George F.
Cole and Other. Forward by Gerhard O.W. Muller. (Beverly
Hills. California : Sage Publication, Inc., 1987), P.160.

3. ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ความเป็นมาของระบบการคุมประพฤติสาธารณในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ก็มีลักษณะกำหนดเกี่ยวข้องกับประเทศบนภาคพื้นทวีปยุโรปส่วนมาก กล่าวคือ การรอกการลงโทษ หรือรอดดี (suspension of punishment) กับการควบคุมสอดส่องความประพฤติผู้กระทำผิด (personal supervision) ต่างก็แยกกันเจริญงอกงามขึ้น แล้วจึงได้พยายามจัดรวมกันเข้าในสมัยต่อมา สำหรับวิธีการรอกการลงอาณานั้น ได้เจริญรอยตามวิธีการของประเทศฝรั่งเศสและเบลเยียมที่กล่าวข้างต้น ในต้นคริสต์ศตวรรษนี้ การรอกการลงอาญาได้ประกาศใช้เกือบทั่วอาณาจักรเยอรมันสมัยนั้น แต่มีวิธีการต่างออกไปจากวิธีการของฝรั่งเศสและเบลเยียมบ้าง กล่าวคือ ในเบลเยียมและฝรั่งเศสเป็นอำนาจของศาลยุติธรรมในการรอลงอาญา แต่ในเยอรมนีเป็นเอกสิทธิ์ของฝ่ายบริหารที่จะให้ความปราณีแก่ผู้กระทำผิด (prerogative of mercy) ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 แม้ว่าอำนาจการรอลงอาญาจะเป็นเอกสิทธิ์ของฝ่ายบริหารอยู่ก็ตาม แต่ในบางกรณีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจแก่ผู้พิพากษาผู้พิจารณาคดีและในบางกรณีให้อำนาจแก่พนักงานอัยการที่จะพิจารณารอกการลงอาญาได้^{๕๕}

ปัจจุบันโครงสร้างของกฎหมายคุมประพฤติประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันเหมือนกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศบนภาคพื้นยุโรป คือ การรอกการลงโทษไว้สำหรับระยะเวลาที่กำหนดไว้แน่นอน และให้จำเลยอยู่ภายใต้การควบคุมและสอดส่องของพนักงานคุมประพฤติ และประกันว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งการ

^{๕๕} สมคิด ศรีสังคม, "การคุมประพฤติเด็กและเยาวชน", หน้า 77.

คุมประพฤติ โดยการรอกการลงโทษตามคำพิพากษาไว้ไม่เกิน 2 ปี ⁶⁷

2.5.2.3 โครงสร้างทางกฎหมายของประเทศในระบบ สังคมนิยม

ในประเทศที่ปกครองในระบบสังคมนิยม เช่น ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนไม่ปรากฏว่ามีการคุมประพฤติชัดเจนแต่ในคดีอาญาที่ไม่ร้ายแรง จำเลยยังคงทำงานอยู่ในสถานที่ทำงานและได้รับค่าจ้างตามปกติ ภายใต้การควบคุมและสอดส่องขององค์กรรักษาความปลอดภัยของสาธารณะ (ตำรวจ) และประชาชน ส่วนคดีที่มีโทษร้ายแรงถึงประหารชีวิต กฎหมายอาญากำหนดโทษประหารชีวิตไว้ 2 ประเภท คือ 1. โทษประหารชีวิตโดยการรอกการลงโทษไว้ 2 ปี และโทษประหารชีวิตโดยไม่มีกรรอกการลงโทษระหว่างระยะเวลาที่รอกการลงโทษและพักการลงโทษ ผู้กระทำผิดจะอยู่ภายใต้การควบคุมและสอดส่องของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และองค์กรรักษาความปลอดภัยของสาธารณะอื่น ๆ ในการทำงานที่จะช่วยในการเฝ้าดูพฤติกรรมของผู้ถูกคุมประพฤติในแต่ละวัน ⁶⁸

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าโครงสร้างทางกฎหมายการคุมประพฤติของประเทศไทยในระบบกฎหมายต่าง ๆ จะแตกต่างกันไปบ้างแต่จะอยู่ในรูปแบบของการรอกการลงโทษและรอกการกำหนดโทษ และกำหนดเงื่อนไขเพื่อควบคุมและสอดส่อง โดยอาจจะแตกต่างกันไปบ้างในส่วนของระยะเวลาการคุมประพฤติและความ

⁶⁷ Jochim Herrman "The Federal Republic of Germany" Majer Criminal Justice System, A Comparative Survey, Second Edition Edited by George F. Cole and Colleague Forward by Gerhard O.W. Muller (Beverly Hills. California : Sage Publicaiton, Inc., 1987), P.120.

⁶⁸ UNAFEI, "Crime and Justice in Asia and the Pacific", P.88..

หนักเบาของคดีที่จะคุมประพฤติ วันแต่ในประเทศในระบบสังคมนิยมที่ไม่
ปรากฏว่ามีการคุมประพฤติที่ชัดเจน

2.6 ลักษณะทั่วไปของการคุมประพฤติ

จากการศึกษาการคุมประพฤตินั้นเราสามารถกล่าวถึงลักษณะทั่วไป
ไปของการคุมประพฤติได้เป็นหัวข้อใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

2.6.1 กระบวนการคุมประพฤติ การคุมประพฤติเป็นกระบวนการที่
เกิดขึ้นภายหลังจากที่ศาลได้มีคำสั่ง ดังนั้นโดยทั่วไปแล้วการคุมประพฤติ
สามารถแบ่งได้เป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ กระบวนการของศาลและ
กระบวนการควบคุมและสอดส่องภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษา^{๑๑} ซึ่งการ
แบ่งดังกล่าวนี้ค่อนข้างจะยุ่งยากเนื่องจากการคุมประพฤติในแต่ละเขตอำนาจ
ศาลหรือแต่ละประเทศจะแตกต่างกันออกไป แต่ส่วนใหญ่แล้วจะประกอบด้วย 2
กระบวนการใหญ่ ๆ ดังนี้ คือ

2.6.1.1 กระบวนการคัดเลือกผู้ถูกคุมความประพฤติหรือ
กระบวนการสืบเสาะและพินิจ (Presentence Investigation Report)
กระบวนการนี้เป็นกระบวนการแรกของการคุมประพฤติ ซึ่งเป็นกระบวนการซึ่ง
พนักงานคุมประพฤติทำการคัดเลือกผู้กระทำความผิดเข้าสู่การควบคุมและสอดส่อง
ซึ่งจะเป็นไปได้โดยมีประสิทธิภาพถ้าได้มีการคัดเลือกอย่างละเอียดรอบคอบตาม
หลักการของการคุมประพฤติ แต่ถ้าไม่ได้ใช้ความละเอียดรอบคอบแล้วอาจจะ

---

^{๑๑} Alan R. Coffey, "Correction : Prevention of
Repetition" The Prevention of Crime and Delinquency.
New Jersey : Prentice-Hall, Inc, 1975) : P.191.

เป็นการปล่อยผู้กระทำผิดซึ่งไม่สามารถจะแก้ไขฟื้นฟูได้แล้ว กลับเข้าสู่สังคม อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชุมชนได้

ในสหรัฐอเมริกา 2 ใน 3 ของรัฐทั้งหมด พระราชบัญญัติคุมประพฤติ กำหนดว่าก่อนที่ผู้กระทำผิดจะถูกคุมประพฤติ จะต้องทำการสืบเสาะและพินิจ คุณสมบัติและเงื่อนไขรอบ ๆ ตัว เกี่ยวกับการกระทำผิดของผู้กระทำผิดแล้ว รายงานผลให้ศาลทราบ แต่อย่างไรก็ตามการสืบเสาะและพินิจก่อนพิพากษาเป็น บทบังคับที่ใช้ในรัฐจำนวนไม่มากนัก ในหลายรัฐศาลจำนวนมากจะไม่รอดคอย การสืบเสาะและพินิจ ⁷⁰

งานที่สำคัญงานหนึ่งของพนักงานคุมประพฤติก็น่าคือการสืบเสาะและพินิจ จำเลยก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา แล้วเขียนรายงานเกี่ยวกับตัวจำเลยซึ่งศาล จะใช้ในการประกอบดุลพินิจว่าควรจะคุมประพฤติ จำคุก หรือใช้วิธีการอื่น ๆ ที่เหมาะสมสำหรับจำเลยในการคุมความประพฤติจำเลย การสืบเสาะและ รายงานสามารถที่จะรับรองการปล่อยตัว เพื่อคุมความประพฤติหรือควบคุมไว้ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กหรือเรือนจำ

การสืบเสาะและพินิจ ประกอบด้วยวัตถุประสงค์หลักในการทำให้ คำพิพากษาของศาลมีความสัมพันธ์และได้ข้อมูลที่ต้องการทันสมัยในการที่จะ เลือก ใช้คำพิพากษาที่เหมาะสมกับจำเลยให้มากที่สุด ⁷¹ นอกจากนี้การสืบเสาะและ พินิจยังประกอบด้วยวัตถุประสงค์หลายประการ คือ ⁷²

⁷⁰ Edwin H. Sutherland and Donald R. Cressey, "Probation" in Principle of Criminology, sixth edition (Bombay India : The Times of India Press, 1968) : P.421.

⁷¹ Robert M. Carter, and Others, Probation parole and Community Corrections, third edition, P.45.

⁷² Joseph J. Senna & Larry Siegel, "Probation" in Introduction to Criminal Justice, P.416.

1. รายงานการสืบเสาะและพินิจช่วยศาลใช้ดุลพินิจในการตัดสินที่เหมาะสมกับจำเลย ข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจช่วยศาลตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในการที่จะปล่อยตัวจำเลย เข้าสู่สังคมหรือควรจะจำคุกจำเลยไว้

2. การสืบเสาะและพินิจช่วยเหลือนักงานคุมประพฤติพัฒนาโครงการบำบัดรักษาในกรณีที่จำเลยถูกให้คุมความประพฤติ ความเข้มแข็งหรืออ่อนแอทางด้านจิตวิทยาหรือสังคมของจำเลยที่ปรากฏในรายงานอาจจะช่วยพนักงานคุมประพฤติในการประกอบการพิจารณาวางแผนแก้ไขผู้ถูกคุมความประพฤติ

3. การสืบเสาะและพินิจจะพัฒนาความรู้ของพนักงานคุมประพฤติที่จะช่วยเจ้าหน้าที่เรือนจำหรือสถานที่กักขังอื่น ๆ ในการจำแนกประเภทของผู้ต้องขัง การบำบัดรักษา และองค์ประกอบในการปล่อยตัวผู้ต้องขัง

4. การสืบเสาะและพินิจจะเตรียมความพร้อมให้คณะกรรมการพักการลงโทษ (Parole board) ด้วยการให้ข้อมูลเหล่านั้นช่วยในการวางแผนการใช้โครงการพักการลงโทษที่เหมาะสมถ้าถึงเวลาที่ผู้ต้องขังจะได้รับการปล่อยตัว

5. การสืบเสาะและพินิจจะเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับระบบการวิเคราะห์และวิจัยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ยกตัวอย่างเช่นในการวิจัยรายงานเหล่านั้นสามารถพิจารณากำหนดลักษณะที่เกี่ยวข้องหรือทำนายความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการคุมความประพฤติ

รูปแบบของการเขียนรายงานการสืบเสาะและพินิจ ซึ่งเป็นแก่นของข้อมูลที่จำเป็น (Essential Information) โดยมีข้อมูลที่เกี่ยวพัน (Pertinent information) มาเพิ่มเติม ข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับการพิพากษาก็จะไม่ปรากฏในรายงาน รายงานจะเสนอแต่ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ อีกทั้งต้องกระชับและย่อรวบรัด ตัดความ

ความยาวของรายงานการสืบเสาะและพินิจและจำนวนหัวข้อเรื่องจะแตกต่างกันไปในแต่ละคดี รายงานการสืบเสาะและพินิจประกอบด้วยรูปแบบรายงานพื้นฐาน 2 รูปแบบ คือ รายงานแบบยาวและรายงานอย่างสั้น รูปแบบ

รายงานอย่างยาวมักจะละเอียดและใช้เวลานานกว่ารายงานอย่างสั้น⁷³ ใน
รายงานทุกฉบับจะต้องประกอบด้วยข้อมูลหลักและข้อมูลรองซึ่งมี 5 หัวข้อดังนี้⁷⁴

1. ความผิด ประกอบด้วย
  - คำบอกของพยาน
  - คำบอกของจำเลย
  - ข้อมูลของจำเลยร่วม
  - ถ้อยคำพยาน ผู้ร้องทุกข์ และผู้เสียหาย
2. ประวัติการกระทำผิด ประกอบด้วย
ประวัติการกระทำผิดในระหว่างเป็นเด็กหรือเยาวชน
ประวัติการกระทำผิดเมื่อเป็นผู้ใหญ่
3. ข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลครอบครัว ประกอบด้วย
  - ข้อมูลเกี่ยวกับจำเลย
  - บิดามารดาและพี่น้อง
  - สถานภาพการสมรส
  - การศึกษา
  - การประกอบอาชีพ
  - สุขภาพร่างกายและภาวะแห่งจิต
  - ทางร่างกาย
  - ทางจิตและอารมณ์

---

⁷³ The Administrative office of the United States Courts, Division of Probation, P.5-6.

⁷⁴ Presentence Investigation Report In Probation, Parole, And-Community, third edition (Newyork : John Wiley, 1976) : P.22-23.

- การรับราชการทหาร
  - สภาพทางการเงิน
    - ทรัพย์สิน
    - หนี้สิน
4. การประเมิน
- แผนเสนอทางเลือกต่าง ๆ
  - ข้อมูลการพิพาทชาติ
5. ข้อเสนอแนะ

2.6.1.2 การควบคุมและสอดส่อง

การควบคุมและสอดส่อง หมายถึง ขั้นตอนภายหลังศาลมีคำพิพากษาให้รอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษไว้และสั่งใช้วิธีการคุมความประพฤติ โดยมีเงื่อนไขตามที่ศาลกำหนดโดยมีพนักงานคุมประพฤติ เป็นผู้ควบคุมสอดส่องให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไข พร้อมทั้งให้คำแนะนำช่วยเหลือหรือตักเตือนเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับเป็นพลเมืองดี⁷⁵

ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการควบคุมและสอดส่องก็ถือการให้โอกาสแก่ผู้กระทำผิดให้ยังคงอยู่ในชุมชนโดยจะต้องยินยอมปฏิบัติตามข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ศาลเป็น

---

⁷⁵ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ
สำนักงานคุมประพฤติกลาง (รายงานการวิจัยเรื่องผลการคุมความประพฤติ
ปี พ.ศ. 2524-2526 เอกสารหมายเลข 5/2533 (กรุงเทพมหานคร :
บริษัท ศรีสมบัติการพิมพ์ จำกัด, 2533) : 2.

ผู้กำหนด⁷⁶ ภายใต้การควบคุมและสอดส่องของพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งการควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติไม่เพียงแต่มีงานควบคุมและสอดส่องเป็นงานประจำเท่านั้นยังรวมถึงการให้คำปรึกษาแนะนำ การให้การช่วยเหลือในการหางาน การวางแผนแก้ไขรายบุคคลและยังรวมถึงการบังคับให้ปฏิบัติตามกฎหมายอีกด้วย⁷⁷ ดังนั้นการควบคุมและสอดส่องจึงพิจารณาความหมายได้ดังนี้

การควบคุมและสอดส่องก็คือ การที่ผู้ถูกคุมความประพฤติได้รับการปล่อยตัวอยู่ในชุมชนภายใต้ข้อกำหนดเงื่อนไขที่ศาลกำหนดให้ปฏิบัติ ซึ่งผู้ถูกคุมความประพฤติจะต้องปฏิบัติตาม เช่น การไปรายงานตัว ฯลฯ โดยพนักงานคุมประพฤติจะเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายโดยติดตามควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติให้ปฏิบัติตาม อีกทั้งให้ความช่วยเหลือในด้านสังคมสงเคราะห์ให้คำแนะนำปรึกษาจัดหางานและการสงเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ให้การช่วยเหลือทางด้านการบำบัดรักษาอาการผิดปกติทางร่างกายและจิตใจ อันได้แก่ การบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดให้โทษ อาการผิดปกติทางจิตเพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติพ้นจากการคุมประพฤติไปด้วยดีไม่กระทำผิดซ้ำอีก

วัตถุประสงค์ของการควบคุมและสอดส่องนั้น แบ่งได้เป็นหัวข้อใหญ่ ๆ

ดังนี้

1. เพื่อแก้ไขผู้กระทำผิดมิให้กระทำผิดซ้ำอีก
2. เพื่อช่วยเหลือผู้กระทำผิดให้สามารถดำเนินชีวิตและปรับตัวเข้ากับสังคมได้ และเป็นประชากรที่มีคุณค่า

---

⁷⁶ Robert D.Lipscher, "A Model For Enhancing Probation Supervision : Purpose Priorities. Practices Administrative office of the courts Probation Service Justice Complex Trenton (New Jersey : October 1990), P.6.

⁷⁷ "Probation" Introduction To correction, second edition (New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1977), P.201.

3. เพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพและความปลอดภัยของชุมชน

เนื่องจากการควบคุมและสอดส่องมีความหมายและวัตถุประสงค์ที่มอง ทั้งในแง่การควบคุมทางสังคมหรือการบังคับใช้ทางกฎหมาย ที่ผู้ถูกคุมความ ประพฤติจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดในขณะเดียวกันก็เป็นการให้ความ ช่วยเหลือผู้ถูกคุมความประพฤติด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งการดำเนินงานใน 2 บทบาทนี้มีความขัดแย้งกัน ดังนั้น ผู้ที่ปฏิบัติงานจะต้องมีความเข้าใจบทบาททั้ง 2 ด้านไม่ขัดติดกับบทบาทใดบทบาทหนึ่ง เพื่อให้การควบคุมและสอดส่องดำเนิน ไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การควบคุมและสอดส่องที่เป็นการแก้ไขบำบัดนั้นประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอนคือ ⁷⁸

1. การสอดส่องดูแล (Surveillance) คือการไปติดต่อผู้ถูกคุม ความประพฤติและครอบครัวของเขาตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบข้อมูลและ ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของผู้ถูกคุมความประพฤติและเพื่อจะได้ทราบว่า การคุม ประพฤติดำเนินไปได้ผลอย่างไร
2. การให้บริการ (Service) คือการนำทรัพยากรในชุมชนอันได้แก่ องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งทางภาครัฐบาลและเอกชน เช่น องค์กรทางศาสนา สถานพยาบาล สถานบริการจัดหางานสถานศึกษา ตลอดจนองค์กรสาธารณกุศล เข้ามาสนับสนุนการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติ รวมทั้งอาจให้ความช่วยเหลือ ถึงครอบครัวของเขาด้วยตามความจำเป็นและความเหมาะสม
3. การให้คำแนะนำปรึกษา (Counseling) พนักงานคุมประพฤติ จะเป็นผู้แนะนำแนวทางการแก้ไขปัญหาและแนวทางการดำเนินชีวิตในสังคมอย่าง ปกติสุข ให้แก่ผู้ถูกคุมความประพฤติและครอบครัว โดยพนักงานคุมประพฤติจะ

⁷⁸ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ, คู่มือการ ปฏิบัติงานคุมประพฤติ, หน้า 102.

เสนอแนะแนวทางให้ แต่การตัดสินใจควรขึ้นอยู่กับผู้ถูกคุมความประพฤติ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติ เร็ยรู้ที่จะแก้ไขปัญหาและดำรงชีวิตต่อไปได้ด้วยตนเองเมื่อพ้นการคุมประพฤติแล้ว

กล่าวโดยสรุปการควบคุมและสอดส่องเป็นกระบวนการควบคุมและให้ความช่วยเหลือผู้ถูกคุมความประพฤติให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด โดยการบังคับใช้กฎหมายให้ปฏิบัติตามคำสั่งของศาล ขณะเดียวกันก็ให้การสงเคราะห์และบำบัดรักษาควบคู่กันไปด้วย การคุมประพฤติจะไม่สามารถสำเร็จลงได้ถ้าเน้นหนักในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว

2.6.2 เงื่อนไขการคุมประพฤติ

เงื่อนไขการคุมประพฤติ คือ ข้อกำหนดต่าง ๆ ซึ่งศาลกำหนดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตาม ศาลอาจจะกำหนดเพียงข้อเดียวหรือหลายข้อก็ได้ แต่เงื่อนไขของการคุมประพฤตินั้นจะต้องเป็นจริงแน่นอน ไม่มากข้อและเป็นไปในทางบวกมากกว่าทางลบตลอดจนไม่เคลือบคลุมและกำกวม⁷⁹ ในการกำหนดเงื่อนไขนั้นมีมาตรฐานดังนี้ คือ⁸⁰

1. เงื่อนไขจะต้องเกี่ยวข้องกับ การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด หรือการปกป้องสังคม
2. เงื่อนไขจะต้องเป็นจริงและผู้กระทำผิดมีความสามารถที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไข
3. เงื่อนไขจะต้องชัดเจนและกระชับ

⁷⁹ The Administrative Office of The United States Courts, Division of Probation. The Supervision Process. Publication 106 (U.S. : Government Printing offices, 1983), P.15.

⁸⁰ Robert M.Carter and Others, "Prescription for the Presentence Report" Probation Parole and Community Corrections, third edition, P.43.

4. เจื่อนไซจะต้องสามารถบังคับได้
5. เจื่อนไซจะต้องไม่ก้าวร้าวชีวิตส่วนตัวของผู้กระทำผิด

โดยไม่จำเป็น

2.6.2.1 ประเภทของเจื่อนไซคุมประพฤติ

โดยทั่วไปเจื่อนไซคุมความประพฤติจำแนกตามลักษณะเนื้อหาได้เป็นสองจำพวก คือ ^{๘๑}

1. เจื่อนไซเพื่อการแก้ไขปรับปรุงตัวผู้กระทำผิด (Reforming) เช่น ให้ผู้กระทำผิดเข้าโรงเรียนฝึกหัดอาชีพ เข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดให้โทษ เข้าบำบัดรักษาทางจิตใจ ให้ประพฤติตัวละเว้นจากทางที่ชั่ว ให้มีความรับผิดชอบอุปการะครอบครัว

2. เจื่อนไซเพื่อการควบคุมสอดส่อง (Controlling - Supervision) เช่น ให้ผู้กระทำผิดรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติเป็นครั้งคราว ให้อยู่อาศัยในสถานที่กำหนด ห้ามเดินทางออกนอกเขตอำนาจศาลวันแต่จะได้รับการอนุญาต ห้ามออกนอกบ้านหลังเวลาที่กำหนด นอกจากนี้ยังมีผู้แบ่งเจื่อนไซการคุมความประพฤติที่ใช้อยู่ในปัจจุบันออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ 4 ประเภท ดังนี้ คือ ^{๘๒}

1. เจื่อนไซที่ช่วยให้การคุมประพฤติได้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย เช่น กำหนดให้ผู้ถูกคุมประพฤติรายงานความเคลื่อนไหว และแหล่งที่อยู่ของตนต่อศาลหรือต่อพนักงานคุมประพฤติตามกำหนดเวลาที่วางไว้ เป็นต้น

^{๘๑} ไสลเกษ วัฒนพันธุ์. "เจื่อนไซการคุมประพฤติ" หนังสือที่ระลึกและสูจิบัตรการแข่งขันโบว์ลิ่งการกุศล ครั้งที่ 2 ณ บางกอกโบว์ล วันอาทิตย์ที่ 18 พฤศจิกายน 2527, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทศรีสมบัติการพิมพ์, 2527), หน้า 35.

^{๘๒} สมิตติ ศรีสังคม, "การคุมประพฤติเด็กและเยาวชน", หน้า 104-105.

2. เงื่อนไขที่มุ่งส่งเสริมช่วยเหลือให้ผู้กระทำผิดกลับตัวเป็นคนดี และป้องกันมิให้กลับไปกระทำผิดอีก เช่น กำหนดสถานที่อยู่ ให้มีงานทำ สม่ำเสมอ ควบคุมการใช้จ่ายเงิน ให้รับการศึกษาอบรม - การเยียวยา รักษาทางแพทย์ทั้งร่างกายและจิตใจ ห้ามดื่มสุรายาเมา ห้ามเข้าไปใน สถานที่บางประเภท ห้ามออกจากที่พักอาศัยในเวลาค่าคืนเกินเวลาที่กำหนดไว้ เป็นต้น

3. เงื่อนไขที่ให้ความยุติธรรมแก่สังคม เช่น ให้ชดใช้ความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิด หรือชำระค่าใช้จ่ายประการอื่นแทนผู้เสียหาย หรือ ในบางกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่ที่กระทำผิดหากเป็นคดีความฐานละเลยไม่เลี้ยงดูผู้ อยู่ในความอุปการะ ก็ให้รับผิดชอบเลี้ยงดูผู้ผู้อยู่ในอุปการะนั้น ซึ่งเงื่อนไขนี้นิยม ใช้กันทั่วไปในสหรัฐอเมริกา

4. เงื่อนไขที่มีลักษณะไปในทางลงโทษหรือทัณฑ์ทางวินัย เช่น การ ปรับ จำคุกระยะสั้น ฯลฯ ในสหรัฐอเมริกา มีบางมลรัฐที่กฎหมายว่าด้วยการคุมประพฤติให้อำนาจศาลกำหนดการจำคุกเป็นเงื่อนไขอย่างหนึ่ง ก่อนที่จะ ปลอ่ยตัวผู้กระทำผิดให้อยู่ภายใต้การคุมประพฤติ ซึ่งเห็นได้ชัดว่า เป็นวิธีการที่ ชัดกับหลักการและปรัชญาแห่งระบบการคุมประพฤติ

2.6.2.2 ตัวอย่างเงื่อนไขการคุมความประพฤติ

เงื่อนไขการคุมประพฤติที่จะนำมากล่าวในที่นี้ เป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติของต่างประเทศอื่นได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกาและ ในประเทศไทย

1. เงื่อนไขการคุมประพฤติที่มีใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา ของประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรา 3563 กำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติไว้ดังนี้ ⁸³

⁸³ Federal Criminal Code and Rules as amended to February 1. (St. Paul, Minn: West Publishing Co., 1989), P.338.

(1) เงื่อนไขบังคับ ศาลจะกำหนดเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์ใน คำพิพากษาให้คุ้มครองประพจน์ไว้อย่างชัดแจ้ง

1. สำหรับความผิดอาหาร้ายแรง ความผิดอาหาไม่ร้ายแรง หรือ การละเมิดกฎหมายว่าจำเลยจะไม่กระทำผิดกฎหมายของสาธารณรัฐ มลรัฐ หรือท้องถิ่นตลอดระยะเวลาการคุ้มครองประพจน์ และ

2. สำหรับความผิดอาหาร้ายแรง จำเลยจะต้องปฏิบัติตาม เงื่อนไขอย่างน้อยหนึ่งเงื่อนไขตามที่บัญญัติไว้ในอนุมาตรา 2(2), 2(3) หรือ 2(13)

ถ้าศาลกำหนดโทษหรือมีคำสั่งให้ลงโทษปรับและกำหนดเงื่อนไขเพื่อ คุ้มครองประพจน์ คำปรับหรือการปฏิบัติตามในตารางที่ศาลกำหนดขึ้น จะเป็น เงื่อนไขของการคุ้มครองประพจน์

(2) เงื่อนไขตามดุลพินิจ ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขต่อไปนี้ เป็น เงื่อนไขต่อไปของการพิพากษาให้คุ้มครองประพจน์

1. ช่วยเหลือบุคคลที่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้ถูกคุ้มครองประพจน์และ รับผิดชอบเลี้ยงดูครอบครัว

2. จ่ายค่าปรับตามคำสั่งศาล

3. จ่ายค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย แต่ไม่เกินกว่าที่กำหนดไว้

4. ส่งคำสั่งศาลที่ให้ชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายที่ได้ รับความเสียหายจากการกระทำผิดทราบ

5. ทำงานสุจริต เป็นกิจลักษณะ หรือ เข้ารับการศึกษาตลอดจน ฝึกหัดงานซึ่งจะทำให้หางานที่เหมาะสมได้

6. ในคดีที่จำเลยเป็นบุคคลธรรมดาให้ละเว้นจากการประกอบ อาชีพ หรือประกอบธุรกิจตลอดจนอาชีพที่เป็นผลโดยตรงต่อการกระทำผิด

7. ละเว้นจากการเข้าไปในสถานที่หรือการคบหาสมาคมกับ บุคคลที่ระบุไว้โดยไม่จำเป็น

8. ละเว้นจากเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์หรือ เสพสารเสพติดให้ โทษ หรือสารที่กฎหมายควบคุมโดยไม่ได้รับใบสั่งจากแพทย์

9. ละเว้นการมีอาวุธปืนไว้ในครอบครอง หรือมีอาวุธ อื่นตราอื่น ๆ

10. ได้รับการบำบัดรักษาโดยรับประดานยา หรือวิธีการทางจิตรวมทั้งวิธีการตรวจยาเสพติด แอลกอฮอล์ ตามคำสั่งศาลและยังคงอยู่ในสถานที่บำบัดรักษาถ้าต้องการเพื่อวิธีการดังกล่าวมาแล้ว
11. ยังคงอยู่ในความอารักขาของเรือนจำในเวลากลางคืน, วันหยุดหรือช่วงระยะเวลาอื่น ๆ รวมแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือในระยะเวลาที่ไม่ต้องโทษจำคุก ตลอดเวลา 1 ปีแรกของระยะเวลาการคุมความประพฤติ
12. พักหรือเข้าร่วมในโครงการแก้ไขฟื้นฟูโดยชุมชนตลอดระยะเวลาหรือในระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งของการคุมความประพฤติ
13. ทำงานบริการสังคมตามคำสั่งศาล
14. พักอาศัยในสถานที่ที่กำหนด หรือหลีกเลี่ยงจากสถานที่หรือพื้นที่ที่กำหนดไว้
15. อยู่ภายในเขตอำนาจศาล ยกเว้นจะได้รับอนุญาตจากศาลหรือพนักงานคุมประพฤติ
16. รายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติตามคำสั่งศาลหรือพนักงานคุมประพฤติ
17. อนุญาตให้พนักงานคุมประพฤติ เข้าเยี่ยมเยียนหรือสอดส่องบ้านพักหรือสถานที่อื่น ๆ ตามที่ศาลกำหนด
18. ตอบคำถามของพนักงานคุมประพฤติและแจ้งให้พนักงานคุมประพฤติทราบทุกครั้งที่เปลี่ยนที่พักและสถานที่ทำงาน
19. แจ้งให้พนักงานคุมประพฤติทราบทุกครั้งที่ถูกจับกุม หรือสอบสวนโดยเจ้าพนักงานในกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย
20. ยังคงอยู่ในที่พำนักตลอดระยะเวลาที่ยังไม่มีงานทำ และ
21. เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด

นอกจากนี้ the United States Sentencing Commission ได้ให้แนวทางในการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติและการควบคุมและสอดส่อง ภายหลังปล่อยตัวไว้ดังนี้⁸⁴

- ก. เงื่อนไขมาตรฐานต่อไปนี้ (1-13) คือเงื่อนไขทั่วไปที่ แนะนำสำหรับการคุมประพฤติและการควบคุมหลังปล่อย
1. จำเลยจะไม่ออกไปจากเขตอำนาจศาลหรือพื้นที่อื่น ๆ ที่ ระบุไว้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลหรือพนักงานคุมประพฤติ
  2. จำเลยจะรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติตามคำสั่งของ ศาลหรือพนักงานคุมประพฤติและจะมารายงานตัวตามที่ เป็นความจริงและสมบูรณ์ ภายในวันที่ 5 ของแต่ละเดือน
  3. จำเลยจะต้องตอบคำถามตามความเป็นจริง ตามที่พนักงาน คุมประพฤติสอบถาม และปฏิบัติตามคำแนะนำของพนักงานคุมประพฤติ
  4. จำเลยจะต้องอุปการะผู้ที่อยู่ในความอุปการะตลอดจน รับผิดชอบต่อครอบครัว
  5. จำเลยจะต้องทำงานที่ถูกกฎหมายยกเว้นแต่จะได้รับการ ยกเว้นจากพนักงานคุมประพฤติเนื่องจากอยู่ระหว่างเรียนหนังสือ ฝึกอบรมหรือ เหตุผลอื่น ๆ ที่รับฟังได้
  6. จำเลยจะต้องแจ้งให้พนักงานคุมประพฤติทราบภายใน 72 ชั่วโมงเมื่อเปลี่ยนที่พักอาศัยหรือสถานที่ทำงาน
  7. จำเลยจะต้องหลีกเลี่ยงจากการใช้แอลกอฮอล์และจะไม่ซื้อ มีไว้ในครอบครอง ใช้ จำหน่าย หรือจัดการยาเสพติดให้โทษหรือสารควบคุมใด ๆ หรือเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับสารดังกล่าว

⁸⁴ United State Sentence Commission Probation section 5B1. (Washington, D.C. : U.S. Govenment Printing Office) : 55-57.

8. จำเลยจะต้องไม่เข้าไปในสถานที่ควบคุม ที่มีการขายสารควบคุมโดยผิดกฎหมาย ใช้จำหน่าย แจก จัดการ หรือสถานที่ที่ศาลระบุไว้

9. จำเลยจะไม่คบหาสมาคมกับบุคคลใด ๆ อันนำไปสู่การก่ออาชญากรรม และจะต้องไม่คบหาสมาคมกับบุคคลผู้กระทำอาชญากรรมใด ๆ (Felony) ยกเว้นจะได้รับการอนุญาตให้กระทำได้โดยพนักงานคุมประพฤติ

10. จำเลยจะต้องอนุญาตให้พนักงานคุมประพฤติ เข้าเยี่ยมบ้านพักหรือสถานที่อื่น ๆ ได้ทุกเวลาและอนุญาตให้พนักงานคุมประพฤติริบของต้องห้าม

11. จำเลยจะต้องแจ้งให้พนักงานคุมประพฤติทราบภายใน 72 ชั่วโมงหลังจากถูกจับ หรือถูกสอบสวนโดยเจ้าพนักงานที่บังคับใช้กฎหมาย

12. จำเลยจะไม่เข้าไปทำความตกลงใด ๆ ที่จะกระทำการเป็นผู้รับสินบนหรือตัวแทนของเจ้าพนักงานบังคับใช้กฎหมายโดยปราศจากการอนุญาตของศาล

13. ตามคำสั่งของพนักงานคุมประพฤติ จำเลยจะต้องแจ้งให้บุคคลที่ 3 ทราบความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นโดยประวัติอาชญากรรม ประวัติส่วนบุคคล ลักษณะและจะต้องอนุญาตให้พนักงานคุมประพฤติ ทำการแจ้งข่าวและยืนยันความยินยอมของจำเลยด้วยการแจ้งข่าวที่ต้องการ

ข. เงื่อนไขพิเศษของการคุมประพฤติและการควบคุมและสอดส่องหรือปล่อยตัว (14-24) เป็นเงื่อนไขที่ได้รับคำแนะนำ หรือใช้โดยกฎหมายภายใต้ลักษณะแวดล้อมหรืออาจจะเหมาะสมเฉพาะคดีนั้น ๆ

14. การมีอาวุธไว้ในครอบครอง

ถ้าการกระทำผิดครั้งแรกเป็นความผิดอาญาที่ร้ายแรง (Felony) หรือถ้าผู้กระทำผิดเคยกระทำความผิดอาญาร้ายแรง มาก่อนหรือใช้อาวุธปืน หรืออาวุธร้ายแรงอื่นในการกระทำผิดเป็นการสนับสนุนให้ศาลกำหนดเงื่อนไขห้ามผู้กระทำผิดมีอาวุธปืนหรืออาวุธร้ายแรงอื่น ๆ ไว้ในครอบครอง

15. การชดใช้ค่าเสียหายทางอาญา

ถ้าศาลกำหนดเงื่อนไขให้ชดใช้ค่าเสียหายทางอาญา การกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวเป็นการยืนยันว่าศาลกำหนดเงื่อนไขที่ต้องการให้จำเลยจ่ายเงินชดใช้ค่าเสียหายหรือปฏิบัติตามคำสั่งตามตารางสำหรับจ่ายค่าเสียหายในทางอาญา

16. ปรับ

ถ้าศาลลงโทษปรับ หมายความว่าศาลกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำผิดจ่ายค่าปรับหรือปฏิบัติตามคำสั่งศาลตามตารางสำหรับจ่ายค่าปรับ

17. ห้ามก่อหนี้ชั้นอีก (Debt obligations)

ถ้าใช้กำหนดตารางการชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าปรับจะเป็นการยืนยันว่าศาลกำหนดเงื่อนไขห้ามผู้กระทำผิดจากการก่อหนี้ซื้อใหม่หรือเปิดหนี้ซื้อขึ้นโดยปราศจากการอนุญาตจากพนักงานคุมประพฤติเว้นแต่จำเลยจะได้รับอนุญาตไว้ในตารางการชำระเงิน

18. การเก็บรวบรวมข้อมูลทางการเงิน (Access To Financial Information)

ถ้าศาลกำหนดเงื่อนไขให้ชดใช้ค่าเสียหายทางอาญา ทรัพย์สินหรือแจ้งให้ผู้เสียหายทราบหรือสั่งให้จำเลยจ่ายค่าปรับ สิ่งเหล่านี้เป็นการยืนยันว่าศาลกำหนดเงื่อนไขต้องการให้จำเลยแจ้งให้พนักงานคุมประพฤติได้รับทราบถึงข้อเรียกร้องทางการเงินใด ๆ

19. การกักตัวจากชุมชน

การพักอยู่ในศูนย์บำบัดรักษาของชุมชน หรือสถานที่อาจจะกำหนดให้เป็นเงื่อนไขของการคุมประพฤติหรือการควบคุมหลังปล่อยตัว

20. การกักตัวภายในบ้านพัก (Home Detention)

การกักตัวภายในบ้านพักอาศัยกำหนดเป็นเงื่อนไขของการคุมประพฤติหรือการควบคุมหลังปล่อยตัว

21. การทำงานบริการสังคม (Community Service)

การทำงานบริการสังคมอาจจะกำหนดเป็นเงื่อนไขของการคุมประพฤติหรือการควบคุมสอดส่องภายหลังปล่อยตัว

22. การห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง (Occupational Restrictions) การห้ามประกอบอาชีพบางอย่างอาจจะกำหนดเป็นเงื่อนไขของการคุมประพฤติหรือการควบคุมและสอดส่องภายหลังปล่อยตัว

23. เข้าร่วมในโครงการบำบัดรักษายาเสพติด

ถ้าศาลมีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าจำเลยเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ สารควบคุมอื่น ๆ หรือแอลกอฮอล์ จะเป็นการยืนยันให้ศาลกำหนดเงื่อนไขให้จำเลยเข้าร่วมในโครงการซึ่งได้รับการอนุญาตโดยพนักงานคุมประพฤติของสหรัฐ

สำหรับการติดยาเสพติด ซึ่งแต่ละโครงการอาจจะรวมถึงการทดสอบหรือตรวจวัดว่า จำเลยกลับไปใช้ยาเสพติดให้โทษหรือแอลกอฮอล์หรือไม่

24. เข้าร่วมในโครงการบำบัดรักษาอาการทางจิต

ถ้าศาลมีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าจำเลยมีความต้องการในการบำบัดรักษาทางจิตศาสตร์หรือการบำบัดรักษาโรคเกี่ยวกับจิต สิ่งเหล่านี้จะสนับสนุนให้ศาลกำหนดเงื่อนไขให้จำเลยเข้าร่วมในโครงการการบำบัดรักษาสุขภาพจิตโดยได้รับอนุญาตจากสำนักงานคุมประพฤติของรัฐ

จะเห็นได้ว่าเงื่อนไขการคุมประพฤติในประเทศสหรัฐอเมริกาที่กำหนดไว้หลายข้อทั้งเงื่อนไขบังคับและเงื่อนไขตามดุลพินิจ ทั้งยังมีข้อแนะนำในการกำหนดเงื่อนไข ทำให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดเงื่อนไขได้อย่างกว้างขวางเหมาะสมกับรูปคดีและมีการใช้การคุมประพฤติอย่างกว้างขวาง

2.6.2.3 เงื่อนไขการคุมประพฤติของ

ประเทศไทย เงื่อนไขการคุมประพฤติที่มีใช้ในประเทศไทยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 นั้น พนักงานคุมประพฤตินี้มีแนวทางในการเสนอเงื่อนไขการคุมประพฤติ ดังนี้ ^{๘๕}

ก. เงื่อนไขตามมาตรา 56 (1)

ให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติทุก ..... เดือนต่อครั้ง ภายในระยะเวลา ..... เดือน/ปี เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้สอบถามแนะนำ ช่วยเหลือหรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ

^{๘๕} กระทรวงยุติธรรม สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ สำนักงานคุมประพฤติกลาง, คู่มือการปฏิบัติงานคุมประพฤติ เอกสารหมายเลข 7/2533 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศรีสมบัติการพิมพ์ จำกัด, 2533), หน้า 52-55.

ให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ตามที่พนักงาน
คุมประพฤติและจำเลยเห็นสมควร

ตัวอย่าง

- เข้าร่วมพัฒนาและทำความสะอาดวัด ชุมชนหรือหน่วยงาน
ต่าง ๆ อันได้แก่สถานที่ราชการ เป็นต้น
- เข้าไปทำงานในสถานพยาบาลเพื่อช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวก
สะดวกให้แก่ผู้ป่วยและ/หรือเจ้าหน้าที่ของสถานพยาบาล
- เข้าร่วมกิจกรรมในการช่วยเหลือดูแลหรือให้ความบันเทิงแก่
คนพิการ เด็กกำพร้า คนชราในสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ

ข. เงื่อนไขตามมาตรา 56 (2)

ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอื่นเป็นกิจจะลักษณะ

ตัวอย่าง

- ให้ประกอบอาชีพที่เหมาะสมด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่ออุปการะ
เลี้ยงดูตนเองและครอบครัว
- ให้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพด้วยความตั้งใจจริงเพื่อให้มี
งานทำเป็นกิจจะลักษณะ อันจะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีพ
และเป็นการแบ่งเบาภาระในครอบครัว
- ให้แจ้งพนักงานคุมประพฤติทุกครั้งก่อนหรือเปลี่ยนงาน และ
ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากพนักงานคุมประพฤติ
ก่อนออกจากงาน

ค. เงื่อนไขตามมาตรา 56 (3)

ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤตินอได้อันอาจนำไปสู่
การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

ตัวอย่าง

- ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษทุกชนิด โดยยินยอมให้มีการตรวจสอบการใช้ยาเสพติดให้โทษและให้ละเว้นจากการคบหาสมาคมกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษทุกประเภท
  - ให้หลีกเลี่ยงการประพฤติชั่วและการคบหาสมาคมกับบุคคลที่มีความประพฤติเลวร้าย
  - ห้ามขับยานพาหนะ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตตามกฎหมาย
  - ห้ามเที่ยวเตร่ยามวิกาล
  - ห้ามมีไว้ในครอบครองหรือพกพาซึ่งอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิดซึ่งผิดกฎหมาย
- ฯลฯ

ง. เงื่อนไขตามมาตรา 56 (4)

ให้ไปรับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจหรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

ตัวอย่าง

- ให้เข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดให้โทษ สารระเหยเสพติด สิ่งเสพติดอื่น ๆ ตามคำแนะนำของพนักงานคุมประพฤติ
- ให้เข้ารับการบำบัดรักษาอาการบกพร่องทางจิตที่โรงพยาบาลจิตเวช ตามระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรหรือตามที่แพทย์ผู้รักษาเห็นสมควรและจำเป็น
- ให้เข้ารับการบำบัดรักษาอาการป่วยเป็น..... (เช่น วัณโรค, โรคเรื้อน, โรคพิษสุราเรื้อรัง เป็นต้น) ภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรหรือตามที่แพทย์ผู้รักษาเห็นสมควรและจำเป็น

จ. เจื่อนไซตามมาตรา 56 (5)

เจื่อนไซอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกากระทำความผิดซ้ำอีก

ตัวอย่าง

- ให้เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูตามทัพนั่งงานคุมประพฤติเห็นสมควร
- ห้ามเข้าไปในห้างสรรพสินค้าตลอดระยะเวลาการลงโทษซึ่งอาจนำไปสู่การกระทำความผิดเช่นเดียวกันนี้อีก
- ให้ทำทัณฑ์บนว่าจะไม่ก่อเหตุทะเลาะวิวาทขึ้นอีกตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 46

2.6.3 หน่วยงานคุมประพฤติ

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการคุมประพฤตินั้นในแต่ละประเทศจะมีรูปแบบและชื่อที่ต่างกันออกไป ซึ่งจะมีรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือผสมผสานกันจากรูปแบบดังนี้ คือ ⁸⁶

1. หน่วยงานของศาล
2. หน่วยงานอิสระของรัฐ
3. กลุ่มเอกชนซึ่งได้รับค่าใช้จ่าจากรัฐ
4. อาสาสมัครคุมประพฤติ

⁸⁶ วิไล จีรังกูร, "การคุมประพฤติผู้ใหญ่ในประเทศไทย", หน้า 54.

ความแตกต่างของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการคุมประพฤติ ในแต่ละประเทศนั้นจะขึ้นอยู่กับปรัชญากฎหมายและประวัติความเป็นมาของกฎหมาย การคุมประพฤติของประเทศนั้น ๆ เช่น การคุมประพฤติในประเทศสหรัฐอเมริกา บริหารงานโดยหน่วยงานอิสระนับร้อยหน่วยงาน ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ดำเนินการ ภายใต้กฎหมายที่แตกต่างกันในแต่ละรัฐ อย่างไรก็ตามหน่วยงาน 2 หน่วยงาน ที่เหมาะสมและสมควรเกี่ยวข้องกับงานคุมประพฤติก็คือ ศาลและหน่วยงานบริหาร อิสระแยกจากศาล ⁸⁷

การคุมประพฤติจะประสบผลสำเร็จได้ดั่งนั้น หน่วยงานที่ดำเนินการ คุมประพฤติควรจะเป็นการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน รวมทั้งการใช้อาสาสมัครคุมประพฤติช่วยในการควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุมประพฤติ มากกว่าที่จะใช้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง

2.6.4 การสิ้นสุดการคุมประพฤติ

โดยทั่วไปแล้วการคุมประพฤติจะสิ้นสุดใน 2 กรณี คือ ⁸⁸

1. การปลดปล่อยจากการคุมประพฤติ (discharge)
2. การเพิกถอนการคุมประพฤติ (Revocation)

2.6.4.1 การปลดปล่อยจากการคุมประพฤติ (discharge) ก็คือกรณีที่การคุมประพฤติสิ้นสุดลงเมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติประสบความสำเร็จในการปฏิบัติตามข้อกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติภายในระยะเวลาของการคุมประพฤติ ⁸⁹ จากนั้นพนักงานคุมประพฤติจะรายงานให้ศาล

⁸⁷ EDWIN H Sutherland and Donald R. Cressey
"Probation" In Principle of Criminology sixth edition,
(Bombay India : The times of India Press, 1968), P.425.

⁸⁸ Peter C.Kratcoski and Donald B.Walker, "The
Correctional Process" Criminal Justice In American Process
and Issues, P.208-209.

⁸⁹ Ibid, P.208-209.

ทราบต่อไป อย่างไรก็ตามระยะเวลาการคุมประพฤติจะสั้นกว่าหรือสั้นสุดลงก่อน ระยะเวลาการคุมประพฤติโดยได้รับการรับรองจากพนักงานคุมประพฤติ โดยทั่วไประยะเวลาสูงสุดสำหรับการคุมประพฤติกฎหมายจะกำหนดไว้และจะเป็นระยะเวลาเดียวกับที่พิพากษาลงโทษจำคุก^{๑๐} ซึ่งระยะเวลาการคุมประพฤตินี้มีหลายระยะเวลายื่นกับรัฐนั้น ๆ

สมาคมเนติบัณฑิตยสภาอเมริกา^{๑๑} กำหนดระยะเวลาการคุมประพฤติ คดีอาญาไม่ร้ายแรงไว้ 2 ปี และ 5 ปี สำหรับความผิดอาญาที่ร้ายแรง รัฐส่วนใหญ่จะอนุญาตให้สิ้นสุดการคุมประพฤติก่อนสั้นกำหนดระยะเวลาการคุมประพฤติ การอนุญาตของศาลก็ต้องการความยืดหยุ่นด้วยเหตุที่เป็นการยากที่จะกำหนดระยะเวลาการคุมประพฤติ ในขณะที่มีคำพิพากษาว่าระยะเวลาการคุมประพฤติควรจะยาวนานเพียงใด บางรัฐให้อำนาจที่จะสิ้นสุดการคุมประพฤติก่อนโดยไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ แต่รัฐอื่น ๆ มีบทบัญญัติไว้โดยเฉพาะเจาะจง หรือวิธีพิจารณาการสิ้นสุดการคุมประพฤติ ในคดีเด็กและเยาวชนศาลส่วนใหญ่ให้อำนาจที่จะสิ้นสุดการคุมประพฤติ โดยคำสั่งศาลภายใต้คำรับรองของพนักงานคุมประพฤติ การตัดสินใจให้สิ้นสุดการคุมประพฤติบางครั้งไม่ได้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเมตตาของคดี แต่มีผลมาจากความต้องการที่จะลดปริมาณคดีที่มากเกินไปเกินความสามารถลงเพื่อที่จะจัดการกับปริมาณของผู้ถูกคุมความประพฤติ ซึ่งในกรณีเหล่านี้หมายความว่าผู้ถูกคุมความประพฤติอาจจะได้รับการปลดปล่อยแม้ว่าผู้ถูกคุมความประพฤติเหล่านี้ยังต้องการการควบคุมและสอดส่องอยู่

^{๑๐} Edwin H. Sutherland and Donald R. Cressey, "Probation" Principle of Criminology, sixth edition, P.430.

^{๑๑} Howard Abadinsky, Probation & Parole the Thory & Proctice, second edition, P.104-105.

2.6.4.2 การเพิกถอนการคุมประพฤติ

(Revocation)

ในการเพิกถอนการคุมประพฤตินั้นหมายความว่า การคุมประพฤตินั้นสิ้นสุดลง และโทษประเภทอื่น เช่น การจำคุกจะนำมาใช้กับผู้ถูกคุมความประพฤติแทน เหตุผลสำหรับการเพิกถอนการคุมประพฤติก็น่าจะเป็นการไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขของการคุมประพฤติอย่างร้ายแรงรวมถึงการกระทำผิดอาญาชั้นใหม่^{๑๒} การเพิกถอนการคุมประพฤติจะกระทำเมื่อได้รับการยืนยันจากพนักงานคุมประพฤติว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่สามารถที่จะควบคุมได้ หรือเป็นไปโดยอัตโนมัติเมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติกระทำผิดซ้ำขึ้นใหม่ กระบวนการพิจารณาเพิกถอนจะกระทำภายในศาลโดยผู้ถูกคุมความประพฤติสามารถที่จะมีทนายความต่อสู้ได้^{๑๓} ในหลาย ๆ กรณีการเพิกถอนเป็นไปโดยอัตโนมัติและเป็นงานประจำ แทนที่จะต้องใช้ดุลพินิจหรือการพิจารณาพิพากษา การเพิกถอนและการจำคุกจะไม่ใช้สำหรับลงโทษแต่จะใช้สำหรับก่อให้เกิดบรรลุมติประสงค์ของการคุมประพฤติ คือ ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไข^{๑๔}

การคุมประพฤติตามกฎหมายไทยจะสิ้นสุดลงในกรณีดังต่อไปนี้ คือ

1. กรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 57 ว่าเมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือปรากฏตามคำแถลงของพนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่าผู้กระทำผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังที่ศาลกำหนดตามมาตรา 56 ศาลอาจตัดเตือนผู้กระทำผิดหรือจะกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนดหรือลงโทษซึ่งรอไว้นั้นก็ได้

^{๑๒} Peter C. Kratcoski and Donald B. Walker, "The Correctional Process", Criminal Justice In American Process and Issues, P.208-209.

^{๑๓} Ibid, P.138.

^{๑๔} Ibid, P.138.

ตามบทบัญญัติดังกล่าว เมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติกระทำผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลอาจจะตั้งเงื่อนไขให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือเพิ่มเติมเงื่อนไขให้ปฏิบัติ โดยให้คุมประพฤติต่อไป แต่ถ้าหากผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข ซึ่งศาลเห็นได้ว่าการคุมประพฤติไม่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูอีกต่อไป ศาลก็จะกำหนดโทษที่ยังไม่ได้กำหนดหรือลงโทษซึ่งรอไว้

2. กรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติกระทำผิดขึ้นใหม่ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 58 วรรค 1 ว่า เมื่อความปรากฏแก่ศาลเองภายในระยะเวลาหรือปรากฏตามค่าแกลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่าภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดตามมาตรา 56 ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาได้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษและศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น ให้ศาลที่พิพากษาคดีหลังกำหนดโทษที่รอการกำหนดไว้ในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลังหรือบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลังแล้วแต่กรณี

เมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติกระทำความผิดขึ้นใหม่ในระหว่างระยะเวลาการคุมประพฤติ เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และศาลในความผิดใหม่นั้นได้พิพากษาลงโทษจำคุกพร้อมทั้งมีการกำหนดโทษที่รอการกำหนดโทษไว้บวกเข้ากับคดีหลัง หรือบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง ซึ่งศาลสามารถกระทำได้เมื่อทราบว่าผู้กระทำผิดเคยกระทำความผิดก่อนโดยที่ไม่ต้องให้พนักงานอัยการร้องขอให้บวกโทษ เช่นก่อนที่จะได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 58 วรรค 1 ดังนั้นเมื่อศาลลงโทษจำคุกการคุมประพฤติก็สิ้นสุดลง

3. กรณีครบกำหนดระยะเวลาการคุมประพฤติ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 58 วรรค 2 บัญญัติว่า "แต่ถ้าภายในเวลาที่ศาลได้กำหนดตามมาตรา 56 ผู้นั้นมีได้กระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรก ให้ผู้นั้นพ้นจากการที่จะถูกกำหนดโทษหรือถูกลงโทษในคดีนั้นแล้วแต่กรณี" เมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขโดยไม่ได้กระทำความผิดขึ้นใหม่ เมื่อครบกำหนดระยะเวลาคุมประพฤติแล้ว การคุมประพฤติก็สิ้นสุดลง

4. กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติตาย ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 บัญญัติว่า โทษให้เป็นอันระงับไปด้วยความตายของผู้กระทำผิด เมื่อโทษจำคุกที่ได้

รับการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษระงับไป การคุมประพฤติที่เป็นมาตรการ
ประกอบข้อมระงับไปด้วย